

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 927170/1;
927170/6

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שטסמן – אב"ד, הרב אייל יוסף, הרב עידו שחר

התובעת: פלונית (תביעת גירושין והליכי ביזיון ביה"ד)
ע"י ב"כ: עו"ד אסנת שרון, טו"ר דבורה בריסק,
עו"ד מוריה דיין ועו"ד תמר אודרברג

נגד

הנתבעים: 1. פלוני (תביעת גירושין והליכי ביזיון ביה"ד)
2. אלמוני (הליכי ביזיון ביה"ד)
3. אלמונית (הליכי ביזיון ביה"ד)

נתבעים 2 ו-3 ע"י ב"כ: עו"ד אליעד שרגא, טו"ר משה מיטלמן,
עו"ד יעל נגר ועו"ד מיכל ארבוך

הנדון: בירור נסיבות עיגון מתמשך

ותביעה לנקיטת הליכי "ביזיון בית הדין" נגד הורי הבעל המעגן

החלטה

1. רקע והליכים קודמים

1. פרשת עיגונה המתמשך והאכזרי של [פלונית] היא אחת מפרשיות העיגון הקשות ביותר שאֶתן מתמודדת מערכת בתי הדין הרבניים.

בנם של הנתבעים 2 ו-3, [פלוני], נשא לאישה כדת משה וישראל את [פלונית] בשנת תשנ"ז (1997) בברזיל, מקום מגורי הורי האישה. זמן קצר לאחר הנישואין עברו בני הזוג להתגורר בארה"ב בסמיכות להורי הבעל. לבני הזוג שני ילדים, כיום, כבני שבע עשרה ואחת עשרה.

בשנת תשס"ה (2005) הגיעו האישה והילדים לביקור אצל הורי האישה, שעלו בינתיים ארצה. במהלך הביקור לקתה האישה באירוע מוחי קשה שבגינה נשארה נכה ומוגבלת עד היום. לאחר תקופה קצרה, ננטשה האישה החולה והנכה על ידי בעלה ונשארה בארץ, ואילו בעלה שב לו לחו"ל. מאז – במשך למעלה מעשר שנים הוא מעגן אותה באכזריות ומסרב ליתן לה גט.

2. ביום ב' באב תשע"ד (29.7.14) ניתן על ידי בית הדין פסק דין מנומק המחייב את הבעל ליתן גט לאשתו. במסגרת פסק הדין נקבע כי בנסיבות העיגון החמורות ניתן גם לכפות את הבעל לתת גט לאשתו.

הבעל המתגורר בארה"ב התעלם מפסק הדין ואף לא טרח לערער עליו. הדבר אינו מפתיע שכן הבעל גם אינו מכבד פסק דין של בית משפט לענייני משפחה אשר חייב אותו לשלם מזונות לילדיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

3. בחודשים האחרונים החל בית הדין לעסוק באופן נמרץ בפתרון חידת העגינות המתמשכת והתעלומה האופפת את מניעי הבעל המעגן.

ההליך החל נוכח טענה חוזרת ונשנית של האישה שעל פיה: חמיה וחמותה – הוריו של הבעל המעגן, המשתייכים מגזרית לציבור החרדי-חסידי ומתהדרים בעושרם הגדול ובפעילות פילנטרופית לטובת מוסדות חסידות ירושלמית ידועה, הם העומדים אחרי עיגונה.

טענתה של האישה קיבלה חיזוק מדיווחים שקיבל בית הדין מאגף העגונות בהנהלת בתי הדין הרבניים.

בית הדין זימן את הורי הבעל הסרבן למתן עדות ואף עיכב את יציאתם מן הארץ, שכן סבר, אף ללא קשר לטענת האישה, כי בירור עם הורי הסרבן המעגן עשוי לשפוך אור על התעלומה.

4. מסתבר כי החם והחמות, הוריו של סרבן הגט, לא "אהבו" את זימונם לבית הדין ולכן פנו "למסלול אלטרנטיבי" כדי לשבש הליכי משפט ולהשפיע על החלטות בעניינם.

בהחלטה מיום ה' מרחשוון תשע"ו (18.10.2015) הורנו על הגשת תלונה במשטרה נוכח פנייה שקיבל אב בית הדין מאישיות נכבדה ושנועדה להבהיר כי המבקש זכאי "ליחס מיוחד" נוכח היותו "גביר גדול".

5. ארבעה דיונים קיים בית הדין בניסיון לפתור את חידת העגינות המתמשכת כאשר ברקע כל הדיונים טענת האישה המעוגנת כי מעגניה האמתיים הם חמיה וחמותה.

בהחלטה מנומקת (בתיק 927170/8) מיום ט"ו טבת תשע"ו (27.12.2015) דחה בית הדין את בקשת הורי הבעל המעגן לבטל את צו עיכוב היציאה שניתן נגדם.

בית הדין ציין בהחלטה כי על אף המאמצים הרבים והזמן הרב אשר הושקע, נוכח התנהלותם הבעייתית של הורי הבעל המעגן, ערפל כבד וסמיך אופף את מניעיו של סרבן הגט וחידת עגינותה של [פלונית] טרם נפתרה.

נציין כי אף שטענתה של האישה כי חמיה וחמותה הם מעגניה האמתיים קיבלה חיזוק מדיווחי אגף העגונות כמו מדבריהם שלהם עצמם במהלך הדיונים, נמנע בית הדין מקביעה בעניין מאחר שהליך הבירור טרם מוצה והדבר לא הוכח ברמה הנדרשת.

בית הדין הסתפק באמירה מרומזת כי מניעיהם של החם והחמות שלא לסייע בפתרון חידת העגינות של כלתם הם חידה כשלעצמה.

6. ביום י"ז טבת תשע"ו (29.12.2015), יומיים לאחר מתן ההחלטה, הגישה האישה לבית הדין בקשה לנקיטת אמצעים נגד הורי הבעל המעגן [אלמוני] ו[אלמונית], על פי פקודת בזיון בית המשפט ובהתאם להוראות סעיף 7א לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון) תשט"ז-1956. זאת, נוכח טענתה כי הם העומדים מאחורי העיגון המתמשך והאכזרי.

7. כמה ימים לאחר מכן, הגישו הנתבעים ערעור על ההחלטה לבית הדין הרבני הגדול (תיק 1063350/1) ובהמשך גם עתירה לבית המשפט העליון (בג"ץ 959/16).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בהחלטה מיום י"ד אדר א' תשע"ו (23.2.2016) הורה לנו בית הדין הגדול לקיים הליך דיוני מהיר לפתרון התעלומה האופפת את נסיבות העיגון, הליך שבמסגרתו גם ייחקרו הורי הבעל המעגן.

בית הדין הגדול גם הורה, שבסוף ההליך הדיוני תינתן החלטה מנומקת שבה יבהיר בית הדין אם עיכוב היציאה ניתן רק לצורך הליך העדתם בשאלת-חידת העיגון, וזאת, מכוח סעיף 4 לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז-1956 או שמא גם מכוח סעיף 7 לחוק ונוכח הטענה כי הורי הבעל הם העומדים מאחורי סרבנות הגט חסרת הפשר של בנם.

8. כבר עתה, בפתח דברינו נבהיר כי עיכוב היציאה שורשו אכן בהליך העדתם של הורי הבעל, אך כפי שהוזכר עוד מתחילת ההליך, עמדו ברקע כל העת טענות שמכוחן היה מקום לבחון גם הליכים מכוח סעיף 7 לחוק, וממילא גם את המשך עיכוב היציאה לצורך הבטחת קיום הליכים אלה וקיום ההחלטות שיינתנו בהם – ככל שאכן ינבטו זרעי טענות אלה ויגובו בראיות שיהיה בהן כדי לבססן ולהביא לידי קיום הליכים אלה.

9. ואכן, בהחלטה מיום ט"ו אדר א' תשע"ו (24.2.2016) החליט בית הדין, בהתאם להחלטת כבוד בית הדין הרבני הגדול, לקבוע שלושה מועדי דיון רצופים – לימים כ' אדר א' תשע"ו (29.2.2016), כ"א אדר א' תשע"ו (1.3.2016) כ"ב אדר א' תשע"ו (2.3.16). כדי לאפשר הליך דיוני מהיר ורצוף אף נקבעו הדיונים ב"משמרת שנייה".

בהחלטה קבע בית הדין, בהתאם להחלטת בית הדין הגדול, כי הדיונים יתמקדו בניסיון לפתור את חידת עגינותה של התובעת גב' [פלונית] וכן בבקשתה לנקיטת אמצעים נגד הורי הבעל המעגן [אלמוני] ו[אלמונית] על פי פקודת בזיון בית המשפט ובהתאם להוראות סעיף 7 לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון) תשט"ז-1956, נוכח טענתה כי הם העומדים מאחורי העיגון המתמשך והאכזרי.

בית הדין גם קבע בהחלטה נוהל מהיר להגשת בקשות לזימון עדים לדיונים בשל סד הזמנים הצפוף.

למחרת היום, בט"ז אדר א' תשע"ו (25.2.2016), הגישו ב"כ האישה בקשה, ולפיה ייחקרו בדיון התובעת והנתבעים – הורי הבעל המעגן, וכן חמישה עדים נוספים.

נציין כי ב"כ הנתבעים לא הגישו בקשה כלשהי לחקירת בעלי הדין או לזימון עדים מטעמם עד לתחילת הדיונים, ואף לא לאחר מכן – במהלך ימי הדיונים – למרות העובדה שבית הדין נעתר לפנים משורת הדין לבקשתם העקרונית במהלך הדיונים, לפיה, יתאפשר להם לזמן עדים להמשך הדיונים ככל שיבקשו זאת.

בהחלטה מיום י"ט אדר א' תשע"ו (28.2.2016) קבע בית הדין את סדרי הדיון ואת סדר חקירת הצדדים והעדים.

2. ההליך הדיוני

א. מסגרת הדיונים ופתיחת ההליך

1. בימים כ' אדר א' תשע"ו (29.2), כ"א אדר א' תשע"ו (1.3) וכ"ב אדר א' תשע"ו (2.3) קיים בית הדין שלושה ימי דיונים רצופים "במשמרת שנייה" במטרה לפתור את חידת ותעלומת העגינות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על כתיבת הפרוטוקול הופקד הרב יחיאל פריימן המכהן כעוזר המשפטי של בית הדין הרבני האזורי בתל אביב והנחשב כסופר הדיינים הטוב ביותר במערכת בתי הדין הרבניים.

נוכח העובדה שכתובת הפרוטוקול הופקדה בידי סופר דיינים מקצועי ודייקן ובשל סד הזמנים הצפוף, דחה בית הדין בתחילת הדיון את בקשת ב"כ הנתבעים להקליט את הדיון.

שלוש עשרה שעות דיון קיים בית הדין, כאשר בשני הימים הראשונים מתחילים הדיונים בשעות הצהריים ומסתיימים בשעות הערב.

2. נוכח העובדה כי מדובר בהליך רגיש וטעון, וכדי להשרות אווירה נינוחה ככל האפשר, מצא בית הדין לנכון לפתוח את ימי הדיונים במתן הבהרות.

בית הדין הבהיר כי הוא מחויב לדון דין אמת ולעשות משפט וצדק וכי ההליך הדיוני יתקיים בלב פתוח ובנפש חפצה.

עוד הבהיר בית הדין כי עסקינן בזכויות אדם של שני הצדדים: זכותה של גב' [פלונית] להשתחרר ממערכת הנישואין, וזכותם של מר [אלמוני] וגב' [אלמונית] לחופש התנועה, וכי עם כל הרצון והמחויבות לפתור בעיית עגינות – על פי ההלכה אין מתקנים עוול בעוול. לפיכך, ככל שיתברר שלמר [אלמוני] ולגב' [אלמונית] אין חלק בפרשת העיגון, יבוטל צו עיכוב היציאה באופן מידי.

בית הדין גם הבהיר כי הוא מחויב לקיום הליך ראוי, ואף שהתיק טעון מאוד תהיה הקפדה על קיום ההליך הדיוני בצורה ראויה, ללא התפרצויות והפרעות ותוך שמירה על כבודו של בית הדין.

נוכח העובדה כי הנתבעים צירפו לייצוגם פרקליט שאינו עוסק בדיני משפחה ואינו מכיר את סדרי הדין בבתי הדין הרבניים, מצא בית הדין לנכון כמה פעמים במהלך הדיונים להבהיר ולהסביר את המושכל הראשון הידוע לכל באי שערי בית הדין, כי בשונה משיטת ניהול הדיון בשאר מערכת המשפט הישראלית שיטת ניהול הדיון הרבנית אינה אדוורסרית.

בית הדין הסביר כי הגישה הבסיסית של סדרי הדין הרבניים היא כי תפקידו של הדיין אינו לצפות באופן סביל במאבק המשפטי הנטוש נגד עיניו, כי אם ליטול חלק פעיל בחקירת בעלי הדין והעדים. בית הדין הבהיר כי תפקידו וסמכויותיו כממונה הראשי על חקירת עדים קבועים בתקנה פ"ט לתקנות הדיון.

ב. התנהלותם הבעייתית של ב"כ הנתבעים

1. לאור ההבהרות והמאמצים שעשינו, ציפינו שעל אף המתח הרב יעלה בידנו לחשוף את המניעים ואת העומדים מאחורי עיגונה של [פלונית] בהליך יעיל, מהיר וענייני.

דא עקא, ככל שהתקדם ההליך נוכחנו כי בעוד בית הדין ביקש לחשוף את האמת בהליך ענייני, ב"כ הנתבעים ביקשו לקעקע את ההליך ולשלול את הלגיטימיות שלו ובכך למנוע את חשיפת האמת.

רק כך אפשר להסביר את העימותים הזומים על ידי בא כוח הנתבעים – עו"ד אליעד שרגא המתועדים לרוב בעשרות עמודי הפרוטוקולים;

רק כך אפשר להסביר התנהגות פרובוקטיבית ההולכת ומקצינה ככול שהעדויות הופכות להיות משמעותיות יותר;

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

רק כך אפשר להסביר את הזלזול ואת ההתנשאות של עו"ד שרגא כלפי ביה"ד ("האינסטנציה הזו... כלשונו");

רק כך אפשר להסביר שתי בקשות פסילה מופרכות מיסודן;

רק כך אפשר להסביר הימנעות מהגשת בקשה להעיד עדים לפני ביה"ד;

רק כך אפשר להסביר בא כוח המטיח בפני עד שיש בידו קלטת המפריכה את דבריו, בעוד אין היא מצויה בידו במועד הדיון ותמלול שלה כלל אינו מצוי ברשותו – אכן, מי שבא במטרה לקעקע את ההליך ו"לפוצץ" את הדיון לא מתכוון לחקירה נגדית...

רק כך אפשר להסביר הימנעות הפגנתית מחקירת עדים מרכזיים, החל מאמצע יום הדיונים השני והימנעות מההתייצבות לדיון השלישי, הקצר, תוך שליחת עו"ד זוטרה, גם היא – לא כדי שתטען או תחקור אלא לשם הגשת הודעה רצופת השמצות אישיות כלפי אב בית דין המנסה ככל יכולתו לעשות מלאכתו אמונה, לקיים הליך ראוי ולחשוף מי עומד מאחורי עיגונה של אישה צעירה ונכה;

רק כך אפשר להסביר הימנעות מהגשת סיכומים, המנומקת גם היא בהודעה דומה המכילה השמצות.

במקום להתמודד עם עדויות ועובדות עוברים לתקיפת והשמצת הדיין...

דרך זו אינה מכובדת ואינה מכבדת, וחבל שכן.

2. אולי כך אפשר להבין גם את העובדה, שבועד בית הדין מקיים הליך חריג של דיונים רצופים וארוכים, יום אחר יום, ב"משמרת שנייה" בשל הנחיצות בבירור האמת במהירות האפשרית, בא כוחם של הנתבעים, עו"ד אליעד שרגא, מוצא זמן לנסיעה לצפון הארץ בבוקרו של יום הדיונים השני. נסיעה זו היא בעינינו עובדה מוגמרת ואינה סובלת דיחוי, ומכוחה הוא מבקש את לדחות את שעת התחלת הדיון. אין הוא חושש כי האיחור ייפגע ביכולת להשלים את חקירות העדים. ייתכן שמראש ידע כי אין בדעתו להשלים את חקירותיהם.

אכן ייתכן שלעובדה זו יש הסבר אחר: עמדנו כבר בהחלטה מיום י"ד בכסלו תשע"ו (26.11.15) על העובדה המתמיהה כי בא כוחם של [אלמוני] ו[אלמונית] טו"ר משה מיטלמן ביקש לשנות מועדי דיון בשל יומנו הצפוף. גם בהחלטה מיום כ"א בכסלו תשע"ו (03.12.15) ציינו כי התנהלותם של הללו מלמדת שכפי הנראה עתותיהם בידיהם ואין הם נחפזים לדרך.

אפשר כי התמונה שלפיה עיכובם של הללו בארץ פוגע בזכויותיהם וברצונם לחזור לביתם שבארה"ב במהרה, אינה חמורה כל כך כפי שמנסים לציירה, או שמא קשה עליהם העיכוב בארץ אך קשה ממנו שבעתיים הכפפתם להוראות ולזימונים ועליהם להפגין קבל עם ועולם או לפחות קבל דיינים ואולם כי לר"ז להם משלהם ואליו יש להתאים את המועדים.

אין אנו יודעים בוודאות, לזוג [אלמוני ואלמונית] ולבאי כוחם הפתרונים. מכל מקום, לא חידה זו היא המעסיקה אותנו.

3. כך או כך, כמי שמופקדים על קיום הליך ראוי ועל בירור אמת לא אפשרנו לקעקע את ההליך והשלמנו את הליך העדת העדים וחקירתם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. טענות מקדמיות של ב"כ הנתבעים

1. בפתח דבריהם הבהירו ב"כ הנתבעים כי אין הם מייצגים את הבעל – סרבן הגט ואין הם תומכים בו או בעמדתו. הם גם הבהירו כי הם מסתייגים מסרבנות גט ומעיגון.

נאה דרשו ב"כ הנתבעים, אך נציין שנוכח התנהלותם אשר נועדה למנוע את בירור האמת אנו מסופקים אם נאה גם קיימו.

2. ב"כ הנתבעים העלה טענה ולפיה הבסיס המשפטי נגד מרשיו "משנתה מיום ליום" ואין הם יודעים בפני מה הם צריכים להתגונן.

טענת ב"כ הנתבעים תמוהה מאוד. על פי החלטת בית הדין הרבני הגדול וכמותה גם על פי החלטתנו שקבעה את מועדי הדיון עניינו של ההליך הוא פתרון החידה והתעלומה וכן גם דיון בבקשתה של גב' [פלונית] לנקיטת הליכים על פי פקודת בזיון בית המשפט ובהתאם להוראות סעיף 7א לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון) תשט"ז-1956, וזאת, נוכח טענתה כי הם העומדים מאחורי העגון המתמשך והאכזרי.

בית הדין הבהיר שהעילה לנקיטת הליכים בגין בזיון בית הדין עשויה להתגבש במהלך הדיונים ככל שיתברר שאכן החם והחמות עומדים מאחורי עיגונה של כלתם.

ואכן, בהמשך, עם השמעת עדויות אשר קשרו את אבי הבעל המעגן באופן ישיר לעיגונה של כלתו ציין בית הדין בפרוטוקול כי מדובר בעדות משמעותית ואפילו דרמטית.

3. ב"כ הנתבעים העלו טענה נוספת, ולפיה, ככל שבית הדין עוסק בהליכים על פי פקודת בזיון בית המשפט, יש לראות בכך הליך פלילי ועליו להתנהל בהתאם סעיף 4 לפקודת הראיות הקובע: "במשפט פלילי אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב-אישום אחד."

טענה זו של ב"כ הנתבעים נשנתה גם בפתח היום הדיונים השני.

בית הדין הבהיר שאין כל מניעה לקיים את ההליך אף לפי סעיף 4 לפקודת הראיות וזאת אף בלי להתייחס לשאלת רלוונטיות סדרי הדיון של המשפט הפלילי לגבי הליך אזרחי לפי פקודת בזיון בית המשפט, כפי שנבאר להלן, וכן בלי להיכנס לשאלה להיכנס לשאלה העקרונית של תחולת ההסדרים המהותיים של פקודת הראיות על ההליכים המשפטיים הנערכים בבית הדין הרבני. זאת מאחר שאף אם תתגבש עילה לנקיטת הליכי בזיון, יתמקדו ההליכים בהורי הבעל המעגן בלבד ולא בבעל המעגן עצמו. נגד הבעל המעגן עצמו אין צורך לנקוט הליכי בזיון שכן ככל שהיה בארץ היה אפשר לנקוט נגדו בהליכים על פי חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין לגירושין) וכל עוד אין הוא בארץ – אף מהליכי "בזיון" נגדו לא תצמח ישועתה של האישה.

להלן, משנבוא לכלל הכרעה בשאלות המשפטיות נשוב ונתייחס לטענה זו.

4. לקינוח, העלה ב"כ הנתבעים טענה מעניינת, ולפיה: על פי דין תורה קרובי משפחה פסולים לעדות ולפיכך אין הנתבעים יכולים להיחקר בבית הדין.

בית הדין הבהיר ששתי תשובות בדבר: הראשונה – הורי הבעל המעגן אינם רק עדים לפתרון חידת ותעלומת העגינות אלא גם נתבעים בתביעת האישה. השנייה – על פי מסורת הפסיקה בבתי הדין הרבניים, נשמעים בדיונים בדיני משפחה גם קרובי משפחה אף שהם פסולים לעדות על פי דין תורה. מטרה העדתם של קרובי משפחה היא להבהיר ולהשלים את התמונה, אף שלא ניתן לעדותם משקלה המלא של עדות כשרה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

5. לאחר השלמת סדרת הטענות המקדמיות הביע בית הדין תמיהה: מאחר שמר [אלמוני] וגב' [אלמונית] טוענים שאין להם יד ורגל בכל פרשיית העיגון – מדוע מוראה של עדות עליהם ומפני מה נצרכות להם טענות מקדמיות רבות כל כך. נקיי כפיים וברי לבב שואפים שצדקתם תצא לאור ולא מסתתרים מאחורי טענות מקדמיות וטיעונים פורמליים חסרי בסיס.

ד. חקירת בעלי הדין והעדים

הדיון הראשון

התובעת – גב' [פלונית]

1. התובעת – גב' [פלונית] העידה ונחקרה באריכות – על ידי באות כוחה, על ידי באי כוחם של הנתבעים ועל ידי בית הדין.

לדבריה, מי שמעגן אותה למעשה הוא אבי בעלה. הבעל אמנם הוא שאינו נותן את הגט, אולם אביו הוא התומך בו "והמחזיק בידו" – כלכלית כל חייו והוא המחזיק בידו – כמטאפורה – ומונע ממנו לכתוב ולתת את הגט.

התובעת סיפרה שכשהגיעו היא ובעלה לארה"ב, חודשיים לאחר נישואיהם, שכר להם חמיה דירה בברוקלין ואף ריהט אותה. ביושר ובהגינות הדגישה שהדירה הייתה צנועה והריהוט היה צנוע. היא סיפרה שבעלה עבד כנהג במשך תקופה אך בהוראת אביו אשר סבר שהעיסוק כנהג אינו מכבד את המשפחה, עזב עבודה זו ועבר לעבוד במחלקת ה"תברואה" של חברת הנדל"ן של האב. היא מתארת את בעלה כאדם תלתי שמעולם לא קיבל החלטה עצמאית בשום תחום ובשום עניין.

התובעת סיפרה שכלכלתם של בעלה ושלה הייתה על אבי הבעל באופן שהבעל מקבל תלוש שכר צנוע והשלמה ביד רחבה ב"שחור", וכך מעולם לא נגרעו שארה וכסותה.

2. במהלך חקירתה אישרה התובעת שקרוב לעשור לא יצרו חמיה וחמותה כל קשר עמה או עם ילדיה – נכדיהם והיא והילדים לא קיבלו מהם תמיכה כלכלית כלשהי, על אף מצבה הכלכלי הדחוק שאף לא אפשר לה לנהל שיחות טלפון טרנס-אטלנטיות ביזמתה שלה.

התובעת טענה בחקירתה שאין היא יודעת כלל מה הן הדרישות שלהן היא צריכה להיעתר כדי לזכות בגט המיוחל. בא כוח הנתבעים הציג בפניה מכתב של הבעל לבית הדין, מיום 28.4.2014, אשר צוטט בפסק הדין שחייב את הבעל בגט, ובמסגרתו דורש הבעל כי היא והילדים ישובו לארה"ב לקיים שם הליכים משפטיים. בא כוח הנתבעים שאל את התובעת אם אפשר לומר שמכתב זה פותר את החידה. התובעת ציינה שהחתימה המופיעה על מכתב זה אינה חתימת בעלה והוסיפה שלבעל דרישות משתנות ומתחלפות: לעתים הוא רוצה הליכים בארה"ב, לעתים מבקש את תכשיטיה, לעתים מבקש את הילדים, לעתים רק את הבן ולא את הבת. התובעת אף ציינה שהבעל מעולם לא התחייב לתת לה גט גם אם ימולאו כל דרישותיו אלא הצהיר כי "יחשוב על זה". התובעת סיימה בכך שאין לה כל ספק שכל הדרישות המתחלפות של בעלה אינן אלא דרישות של אביו, וכדבריה (שורה 518 לפרוטוקול הדיון מיום 29.2.16, להלן: הפרוטוקול הראשון) "מה ש[פלונית] אומר יוצא מהפה של אבא שלו."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

3. אנו מוצאים לנכון לציין שהשאלות שנשאלה גב' [פלוגית] על ידי בא כוח הנתבעים בעניין הדרישה לפיה היא והילדים יחזרו לארה"ב היו סרות טעם וחסרות רגישות נוכח הנסיבות הקשות שהביאו את התובעת להישאר בארץ – אירוע מוחי קשה שעקבותיו עדיין ניכרות בה היטב והליך שיקומי שנמשך שנים. השתמעה משאלות אלה הצדקה לכאורה לעיגונה של התובעת ובית הדין מצא לנכון להעיר על כך. בעקבות הערה זו העלה ב"כ הנתבעים בקשת פסילה שנדחתה בהחלטה מנומקת בפרוטוקול (שורות 565-537 לפרוטוקול הראשון), שבמסגרתה הבהיר בית הדין כי בית הדין מחויב לשמור על כבודן של מסורבות גט ועגונות.

העדה-הנתבעת – גב' [אלמונית]

4. הנתבעת איששה בעדותה את דברי התובעת על אודות תמיכתם של בעלה ושלה בבנם וכלתם לאורך השנים, תמיכה שנמשכה – ביחס לבן – גם לאחר פירדתו מכלתם-התובעת, ועד עתה.

היא סיפרה שלבני הזוג היו יחסים טובים אתה ועם בעלה והם היו סועדים על שולחנם לעתים מזומנות.

5. בשלב זה של החקירה הציגה ב"כ התובעת לנתבעת תמונה של בניין פאר ושאלה אותה אם היא מכירה בניין זה. הנתבעת טענה תחילה שאינה מזהה את הבניין ושאלה "מה זה" (שורה 739 לפרוטוקול הראשון). בהמשך טענה כמה פעמים שהתמונה אינה ברורה דיה ושאלה לה משקפיים (שם, שורות 748,743). בית הדין הביע תמיהה "לפנינו תמונה של בניין פאר בן כארבעים קומות, בעל צורה אדריכלית מעניינת, מה לא ברור בתמונה?" לאור תמיהת בית הדין הודתה הנתבעת כי יש לה דירת נופש בבניין זה והתקשתה להסביר מדוע שניות קודם התקשתה לזהות את המקום.

ב"כ התובעת שאלה את הנתבעת אם נכון הדבר שבנה סרבן הגט מתגורר בדירה, הנתבעת, בהתרגשות רבה, הכחישה את הטענה מכול וכול. ב"כ התובעת הגישה דו"ח של חוקר אמריקאי שבו נטען כי חקירתו מלמדת ש[פלוגית] מתגורר במקום עם בת זוג.

הנתבעת שבה והכחישה את מגורי הבן – בעלה של התובעת – במקום.

נציין כי בשלב מאוחר יותר של החקירה נשאלה הנתבעת האם לבנה, הפרוד זה עשר שנים, יש כיום בת זוג. על כך ענתה: "מה אני יודעת? אני לא עוקבת אחריו", עם זאת טענה שלמיטב ידיעתה אין לו בת זוג קבועה. (שורות 1047-1055 לפרוטוקול הראשון).

בשלב החקירה הנגדית תקף ב"כ הנתבעים את אמינותו של הדו"ח.

בית הדין מבהיר כי אף שהנתבעת לא עשתה רושם אמין והניסיון התמוה "לא להכיר" את תמונת המבנה לא הוסיף לאמינות גרסתה, בלשון המעטה, מכל מקום, נוכח העובדה שהחוקר שביצע את החקירה אינו בפנינו אין אנו רואים לנכון ליתן משקל לדו"ח החקירה.

6. בהמשך חקירתה נשאלה הנתבעת על ידי ב"כ התובעת בעניין נסיבות העיגון וענתה שלבנה ישנם תנאים. כשנשאלה מה הם התנאים ענתה תחילה: "הוא אמר הכול לרב גמליאל" (שורה 832 לפרוטוקול הראשון) ולאחר מכן אמרה: "שילכו עם הילדים שמה, הוא התחתן שם והוא רוצה לגמור שם" (שם, שורות 836-832). לשאלת בית הדין אמרה הנתבעת שאמרה לבנה שצריך "לסיים את הפרשה". כששאל אותה בית הדין מתי שוחחה עם בנה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחרונה ומה תדירות השיחות של עמו, קיבל בית הדין תשובות סותרות ומבולבלות כאשר "השורה התחתונה" הייתה שבחודשיים האחרונים דיברה עמו רק פעמיים. התובעת לא הצליחה להסביר לבית הדין כיצד היא מצליחה ליישב את דבריה שלפיהם היא סבורה שעל בנה לתת גט לאשתו ואף ביקשה ממנו לעשות כן, עם דבריה כי שוחחה עמו בתקופה האחרונה, שבה היא עצמה "מעוגנת" בארץ בגין עיגונה של כלתה על ידי הבן, רק פעמיים. הנתבעת אף לא הצליחה להסביר מדוע לא ניסתה לשכנע את בנה לקבל את המתווה שהציע בית הדין ולפיו הילדים אכן ייסעו לבקר לעתים תכופות ולפרקי זמן משמעותיים בארה"ב – דבר המשתלב עם דרישותיו כפי שהוצגו על ידה.

ב"כ התובעת שאלה את הנתבעת: אם כנים דבריה והיא אכן מעוניינת שבנה ייתן גט לאשתו, האם ביקשה מבעלה – אבי הבן שאף מעסיק ומפרנס אותו כי יפעיל לחץ על הבן ליתן את הגט. הנתבעת השיבה כי בעלה אכן ביקש זאת מהבן אך הוא אינו שומע בקולו.

לשאלה אם עשה בעלה פעולה ממשית בעניין, ענתה הנתבעת באופן מהוסס ולא החלטי, ורק בעקבות שאלות חוזרות טענה שבתקופה האחרונה הפסיק האב לשלם לבנו.

שוב נציין שתשובותיה המהוססות של הנתבעת לא חיזקו את אמינות דבריה.

7. בחקירה הנגדית של באי כוחה, טענה הנתבעת כי בנה סרבן הגט שונה מיתר אחיו ואף שהוא שומר מצוות אין הוא "מתנהג בחסידות" ואינו מתהדר בשטריימל ובזקן.

לשאלת בא כוחה מדוע לא ניסתה לשכנע את בנה לתת גט ענתה: "הוא לא שומע בקולי אז מה אני אעשה" (שורה 1037 לפרוטוקול הראשון), עם זאת לשאלת באת כוחה של התובעת אישרה כי אמרה בעבר בבית הדין שבנה הוא "ילד טוב ומכבד את הוריו" (שם, שורה 1060-1061).

העד-נתבע – מר [אלמוני]

"ספר תורה של מלך"

8. טרם נעבור לתיאור חקירתו של [אלמוני] מוצאים אנו לנכון להתייחס לאירוע של "בין הפרקים" – בין חקירת גב' [אלמונית] לחקירת בעלה, [אלמוני].

בהחלטה מיום ט"ו בטבת התשע"ו (27.12.2015) הזכרנו את הפנייה שקבל אב בית הדין מאישיות נכבדה שנועדה להבהיר כי [אלמוני] זכאי "ליחס מיוחד" נוכח היותו "גביר גדול". צוין בהחלטה כי התנהלותו של "הגביר הגדול" הסבור לתומו כי אפשר להשפיע "ולקנות" גם דיינים, והוא "כועס מאוד" נוכח התגלית כי במערכת בתי הרבניים אין משוא פנים בדין ולא ניכר שוע לפני דל, תואמת להפליא לתיאורי "גבירים" ספרותיים-ציוריים והייתה אפילו משעשעת לולא היינו עוסקים בפרשת עיגונה של אישה צעירה ואומללה.

בהגיע תור מר [אלמוני] להיחקר, נכנס הוא לאולם בית הדין בעת שדייני בית הדין יצאו להפסקה בלשכה. עם כניסתו פנה לסופר הדיינים במילים: "מי צעק כאן? עליי אסור לצעוק. לי יש ספר תורה בכיס." תוך שהוא מראה על המקטורן שלו המשיך: "מי שצועק עליי צועק על ספר התורה." בשלב זה נכנס לאולם הדיין הרב עידו שחר, [אלמוני] חזר על דבריו, הוציא פתק מקופל מכיסו ושאל: "אתם רוצים לראות?" לשאלת הדיין: "מה זה? זה ספר התורה?" השיב: "לא, ספר התורה פה" תוך שהוא שב ומראה על המקטורן והציג את הפתק שכלל אישור של מכון לבדיקת סת"ם על כשרות ספר התורה שלכאורה מצוי בכיסו, באישור צוין גודלו של ספר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

התורה – המתאים לטענה זו, והוא הוגדר בו "ספר תורה של מלך". בהמשך עם כניסת אב בית הדין חזר [אלמוני] על דבריו: "עליי אסור לצעוק." (הערת שוליים 4 – עמ' 40 לפרוטוקול הראשון).

אכן, ככל הנראה, לא ב"גביר" בלבד עסקינן אלא ב"מלך" (והיא נפלאה בעינינו – הכיצד לא הועלתה הטענה המקדמית כי "מלך לא דן ולא דנין אותו, לא מעיד ולא מעידין אותו" [משנה, סנהדרין דף י"ע א]).

ולגופה של חקירה

9. מדובר באחת החקירות המוזרות והתמוהות ביותר – ככל שמדובר בתשובותיו של הנחקר – שהתקיימו בבית הדין.

במענה לשאלה מה עשה כל התקופה כדי לשכנע את בנו לתת גט השיב [אלמוני]: כי יש לו "פתקה" מהאדמו"ר "שדיבר עם הבן שלי שייתן גט ואני רוצה שייתן גט, אני רוצה שהם יתגרשו כי הוא – אין לו חיים, אבל מה? הוא לא שומע בקולי". לשאלת בית הדין אם מלבד פתקאות מהאדמו"ר המעידות על מאמציו עשה פעולות מעשיות נוספות, ענה ששוחח עם בנו לפני שבועיים וביקש ממנו שיבוא וייתן גט אך הבן סירב.

לשאלת בית הדין כמה פעמים דיבר עם בנו בחודשים האחרונים אמר [אלמוני] כי מאז הדיון הקודם – היינו משך כחודשיים וחצי – שוחח עם בנו "פעם או פעמיים".

לשאלה מדוע הסתפק בכך ענה: "כי הוא חוצפן" (שורה 1106 לפרוטוקול הראשון). לשאלה מדוע אין הוא לוחץ על בנו השיב "אין כזה דבר, על אדם בן ארבעים לא עושים לחץ" (שם, שורה 1121).

תוך כדי דיבור חזר וענה כי הפסיק לתת כסף לבנו, אך מיד תיקן ואמר כי הוא נותן לו את ה"מינימום שבמינימום" – אלף ומאתיים דולר ובנוסף להם "עוד כמה מאות כדי שיוכל לחיות" (שם, שורה 1127). לשאלת בית הדין על פשר הסתירות הפנימיות הבהיר [אלמוני] כי אכן שקל שלא לתת לבנו דבר אך מטעמי "שלום-בית" עם אשתו לא עשה כן.

תוך כדי דיבור תיקן [אלמוני] את דבריו שוב ואמר "פיטרנו אותו", משנשאל על דבריו הקודמים בדבר המשכורת שהוא נותן לבנו תירץ "זה היה לפני הפיטורין" (שם, שורות 1137-1135).

נציין שבסתירות רבות כל כך בשורות מעטות כל כך לא חזינו כבר זמן רב.

לשאלת ב"כ התובעת כי על פי המידע הידוע לציבור מצב בריאותו של האדמו"ר לא אפשר לו לכתוב את המכתב המדובר ענה [אלמוני]: "יש לי עד על כך... אני אביא לך מחר תמונות מלפני חודשיים שהוא מדבר אתי כאחד האדם" (שם, שורות 1151-1152). לא למותר לציין כי עד סיום הליך ההוכחות לא הציג [אלמוני] תמונות ולא הביא או ביקש להביא עד בעניין.

10. בהמשך חקירתו הכחיש [אלמוני] שניסה להשיג עבור בנו – סרבן הגט "היתר מאה רבנים" (שם, שורות 1157-1160).

11. בהמשך הכחיש [אלמוני] קיומה של פגישה עם מר [ב'] אביה של התובעת (שם, שורות 1180-1182).

במענה לשאלות בית הדין אמר [אלמוני] כי אין לו כל קשר עם כלתו מאז פרדתה מבנו, לשאלת בית הדין אם אינו מרחם על כלתו העגונה כבר כעשור, ביטל את עובדת היותה עגונה בזלזול וענה: "זה הכול שקר הם ביקשו גט רק לפני שנתיים" (שם, שורה 1194) ולשאלה חוזרת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אם אינו חס ומרחם על כלתו העגונה ענה: "אני לא מתערב בחיים שלהם (שם, שורות 1196-1198) מששאל בית הדין על הסתירה בין הדברים לדבריו הקודמים לפיהם אמר לבנו לתת גט ענה: "אני אומר את הדעה שלי וזהו" (שם, שורה 1202).

12. לשאלה אם לו עצמו היו דרישות בתמורה לגט, ענה באופן חד משמעי: "לא" (שם, שורה 1206).

לשאלת בית הדין בעניין ה"פיטורין"-לא פיטורין של בנו מהחברה, שעליהם "דיווח" קודם לכן, ענה בצנינות "כי אתה [אב בית הדין] אמרת לי לפטר אותו" (שם, שורה 1218). ולשאלת בית הדין מדוע לא עשה זאת, לדבריו, בשלב מוקדם יותר, ענה ספק ברצינות ספק בצנינות: "אמרתי לך, טעות, מיליון אחוז שהייתי צריך לעשות כך" (שם, שורה 1237). מששאל בית הדין "אתה נראה אדם תקיף, לא יכולת ללחוץ עליו?" השיב: "מה שיכולתי עשיתי, הרבה גם" (שם, שורות 1238-1239).

13. בהמשך החקירה נשאל אם הוא מכיר את הרב יהודה לייב [ש'] וענה "כן". לשאלה "מהיכן?" ענה שהיכרות היא "מהחוף הנפרד" בים המלח. לשאלה אם הם נוסעים לשם בנסיעות משותפות השיב בשלילה והסביר כי ההיכרות היא משהות משותפת בים המלח. [אלמוני] אישר כי נפגש עם הרב [ש'] בים המלח כמה פעמים, אך לדבריו – הכול במקרה וכמובן ללא תיאום. בהמשך דבריו הודה [אלמוני] שמכרו "מהחוף הנפרד", הרב [ש'], אכן התגייס לנהל מו"מ עם רב היישוב [ק'] אשר ייצג את האישה, אך לדבריו עשה זאת הרב [ש'] על דעת עצמו ולא מטעמו או בידיעתו (שם, שורות 1240-1272).

14. בהמשך החקירה אישר [אלמוני] שנפגש במסעדה בפלורידה עם הרב שמואל גמליאל ממחלקת העגונות בהנהלת בתי הדין הרבניים. לדבריו, כל שאמר בפגישה אינו אלא שאין ביכולתו לעזור באופן אישי וכעצה הוא מציע כי האישה תקיים את פסק דינו של ביהמ"ש. אגב כך, עלה שמו של עו"ד ינובסקי אשר ייצג את הבן. לשאלת בית הדין כיצד גויס עו"ד ינובסקי ענה [אלמוני] כי הרב ש' מ' הגבאי של האדמו"ר "אָרגן" את עורך הדין לבנו אך הכול שלא בידיעתו ושלא על דעתו. לתמיהת בית הדין על כך שגבאי האדמו"ר "אָרגן" את עורך הדין שלא על דעתו ענה [אלמוני]: "אם אתה רוצה לדבר כמו שצריך – בסדר. אתה רוצה לשחק איתי?" (שם, שורות 1284-1302).

15. לשאלת באת כוח התובעת בדבר הנתק כביכול בינו לבין בנו – אליבא דהנטען על ידו, האם לא בא הבן לסעוד בבית הוריו בשבתות ובחגים, השיב [אלמוני]: "לא ברשותי אולי נכנס וישב אצל אשתי במטבח." בהמשך: "אולי הוא כן בא, יש לי שולחן מאוד גדול." וכשנשאל על הסתירה בדברים: "אמרתי כבר הזיכרון שלי לא עובד, היו לי ארבע אירועים." (שם, שורות 1305-1312).

16. לקראת סיום חקירתו ולשאלת בא כוחו, שינה [אלמוני] כיוון וייחס לעצמו פעולה משמעותית שנועדה לשכנע את בנו לתת גט. לדבריו, לפני שנה וחצי הציע לבנו כי יקנה לו בית בניו יורק בתנאי שייטן גט לאשתו. עוד טען – לכאורה כהסבר לכך שהבן לא נענה להצעה המפתה – שבנו על דרך כלל אינו מרווה אותו נחת, שהרי אין הוא הולך בדרכו ואין הוא מתהדר בשטריימל ובזקן. לשאלת בית הדין מדוע לא גילה את אוננו עד עתה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בדבר ההצעה לקניית בית תמורת מתן הגט, אף שנשאל שוב ושוב מה עשה בעניין, ענה "אני לא זוכר תמיד" (שם, שורות 1331-1374).

פתרון החידה אליבא דבאי כוח הנתבעים

17. באי כוח הנתבעים טענו ביום הדיונים הראשון שלמעשה אין כלל חידה או תעלומה האופפת את עיגונה של [פלונית] – הבעל המעגן רוצה לקיים הליכים בארה"ב ולהחזיר את ילדיו – שאותם לא ראה למעלה מעשור (מבחירתו שלו, כזכור) – לארה"ב, הא ותו לא.

הדיון השני

18. בתחילת יום הדיונים השני חקר ביה"ד את [אלמוני] – האם אכן אלו פני הדברים ופתרון תעלומת העיגון נמצא? בתחילה אישר [אלמוני] כי בנו אכן לא ראה את הילדים כבר כאחת עשרה שנה. בית הדין שאל: מדוע לא הגיע בנו לקיים עם הילדים הסדרי ראייה שנקבעו לו על ידי בית המשפט לענייני משפחה (אותה פסיקה שלדברי [אלמוני] נתן בעניינה עצה, בשיחתו עם הרב שמואל גמליאל – שהאישה תקיים את הפסיקה...). על כך השיב [אלמוני] שבנו חושש כי יציאתו מן הארץ תעוכב כדי שייתן גט. לשאלת בית הדין מדוע לא ייתן הבן גט ויראה את הילדים, ענה [אלמוני]: "תשאל אותו". בית הדין שאל את [אלמוני] אם הוא עצמו ביקש לראות את נכדיו בחודשים שבהם הוא נמצא בארץ. התשובה הייתה: "אני לא ארוץ אחרי דבר שלא רוצים". לשאלת בית הדין: "ככה מוותרים על הנכדים?" ענה [אלמוני]: "יש לי נכדים ברוך השם", ולדברי בית הדין: "אבל גם אלה נכדים שלך", ענה: "הם גדלו נגדי, מה יש לי ללכת לראות אותם. היא לא רוצה". להצעת בית הדין כי יאורגן עוד באותו ערב מפגש בין הסב ונכדיו ענה [אלמוני]: "שהיא תבוא אִתם לראות אותי" (שורות 43-95 לפרוטוקול הדיון השני – 1.3.16 להלן: הפרוטוקול השני).

את המשך שאלות בית הדין בעניין קטע [אלמוני] באמירה חזקה: "אם נכד לא מתנהג כמו נכד ואם בן לא מתנהג כמו בן, אז האב או הסב לא צריך להתכופף כדי שיעשו לו טובה. כך אני מבין." (שם, שורות 96-97).

19. בהמשך שאל בית הדין את [אלמוני] אם הוא יודע מה הם מקורות ההכנסה של גב' [פלונית]. [אלמוני] ענה: "ביטוח לאומי"; לשאלה האם די בכך ענה: "לא יודע" ולשאלת בית הדין אם נוכח מצבם הכלכלי הדחוק של כלתו ונכדיו חשב פעם במשך השנים לתמוך כלכלית בנכדיו, ענה: "היא לא פנתה אליי, אנשים שנצרכים באים אליי". לשאלה: "למה לא ביררת?" השיב: "שיבקשו" (שם, שורות 106-122).

20. בהמשך החקירה ביקש בית הדין מ[אלמוני] שיסביר מה בנו רוצה, שכן הטענה בדבר ראיית הילדים תמוהה מאוד, נוכח העובדה שכבר אחת עשרה שנה אין הוא מתעניין בהם (שם, שורות 145-149). נזכיר כי ברקע עומדת גם העובדה שבית הדין הציע מתווה שבמסגרתו ייסעו הילדים לביקורים שוטפים וקבועים אצל אביהם בארה"ב, ואף שהתובעת הסכימה לכך, לא הניב הדבר פרי של הסכם או גט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באין תשובה ברורה שב בית הדין ושאל (שם, שורה 151): "תסביר לי מה הוא רוצה, איך הוא רוצה לגמור את הפרשייה הזאת?" [אלמוני] עונה (שם, שורה 152): "אני לא יודע. מה אני רוצה? אני לא מתערב", "אם כך" – שואל בית הדין – "יש לנו עדיין חידה, איך נדע מה [פלוגני] רוצה" (שם, שורה 155) ו[אלמוני] עונה: "איך אני אדע" (שם, שורה 156). בהמשך, לאחר התערבות בא כוחו של [אלמוני] חוזר בית הדין ושואל: "אני שואל אותך, מה הוא רוצה, [אלמוני] עונה "לא יודע" בית הדין שואל "בטוח?" ו[אלמוני] עונה "בטוח שבטוח" (שם, שורות 167-170).

עדותו של הרב שמואל גמליאל, עובד אגף העגונות של הנהלת בתי הדין

21. העד – הרב גמליאל פתח את עדותו בהסבר קצר על תפקידו. הוא הסביר כי היה ממייסדי מחלקת העגונות והוא עובד בה למעלה מחצי יובל שנים כמרכז תיקי העגונות ב"גוש המערבי של הגלובוס". הרב גמליאל סיפר שקיבל את הטיפול בתיק לקראת נסיעתו לארה"ב ביולי 2013. כמו בכל תיק ערך בירורים מקדימים ושוחח עם האישה שציידה אותו בכתובות ובטלפונים של הבעל המעגן ושל אביו-מעסיקו מר [אלמוני]. הרב גמליאל תיאר שניסה פעמים רבות להשיג טלפונית את האב ואת הבן, אך נסיונות אלה באותה עת עלו בתוהו. לדבריו, כשהגיע לארה"ב פנה לבית האב אך הבית היה סגור ואיש לא ענה. משכך, ולאחר שלא זכה לשיתוף פעולה של שכנים, פנה לבית כנסת סמוך, שם פגש רב מקומי והסביר לו את מטרת ביקורו במקום וביקש כי יעזור לו ליצור קשר עם האב – מר [אלמוני] או עם בנו – הבעל המעגן. הרב המקומי אמר שאינו מכיר את הבן, אבל האב, שאותו הוא מכיר, מתגורר רוב הזמן בפלורידה. לדבריו הרב גמליאל, הוא השאיר "כרטיס ביקור" וביקש מהרב שיעביר אותו ל[אלמוני] כדי שייצור עמו קשר. הרב גמליאל סיפר כי לאחר כמה שבועות, כשכבר שב ארצה, התקשר אליו אבי הבעל ושאל אם חיפש אותו. הוא השיב לו: "אותך או את הבן, רציתי לדבר אתכם על גט". בתגובה ענה [אלמוני]: "אין על מה לדבר על גט אם הילדים לא יהיו בארה"ב" והמשיך בביקורת קשה מאוד על האישה המעוגנת.

הרב גמליאל סיפר שאמר לאב שהוא נכון לפעול אצל האם בעניין הילדים וביקש מ[אלמוני] לחזור אליו טלפונית. בפועל לא שמע מ[אלמוני] ולא הייתה לו באותה שעה כל דרך "לחזור אליו". (שורות 216-254 לפרוטוקול השני).

22. הרב גמליאל המשיך וסיפר שנסיעתו הבאה לארה"ב הייתה רק בחודש אפריל 2015. לקראת נסיעה זו ערך תחקיר ו"בדרכים שלו" הצליח להשיג את מספר הטלפון של [אלמוני] והתקשר אליו. לדבריו, [אלמוני] זכר אותו ופצח ב"נאום" נגד האישה.

הרב גמליאל המשיך ותיאר כמה שיחות שבהן ניסה לשכנע את [אלמוני] להיפגש עמו כשהלה מסרב פעם אחר פעם באומרו "אין מה להיפגש, אם אתה רוצה תגיד בטלפון" (שם, שורות 255-264).

הרב גמליאל מתאר שבאחת השיחות שניהל עם האב – [אלמוני]: "הוא 'זורק' לי: מי אתה בכלל שתוכל לשנות את דעתי, הרבה' שלי ביקש ממני שאומר לבני לתת את הגט ולא שמעת לי – מי אתה שאני אשמע אליך?" (שם, שורות 265-266).

הרב גמליאל מתאר שתגובתו הנזעמת של האב אֶתגרה אותו מאוד והוא שב וביקש להיפגש עם האב שענה לו לבסוף: "כשתגיע לעיר (=מיאמי) תתקשר אליי". לאחר כמה ימים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כשהגיע למיאמי התקשר וביקש פגישה. [אלמוני] הכביד עליו אך לבסוף נעתר ונקבעה פגישה במסעדה במיאמי.

הרב גמליאל מתאר אמירה של [אלמוני] במהלך השיחה "אתה מבזבז את הזמן שלי, אני לפני יומיים-שלושה סגרתי עסקה של שלושה מיליון דולר, השכרתי מבנה למטה הבחירות של בוש. מה אתה עושה?" הרב גמליאל מתאר שהשיחה המשיכה כשהם סובבים סחור סחור והוא לא רואה מוצא. הוא מתאר שהוא הבין "שזה להיות או לא להיות" ואז פנה ל[אלמוני] ואמר: "אני עכשיו הולך, מה יהיה? עוד עשר שנים נמשיך? אתה לא דואג לבן שלך? הוא לא יכול להתחתן, להביא עוד ילדים." בתגובה עונה לו [אלמוני]: "אל תדאג לבן שלי, יש לו פתרון." "אני לא זוכר אם הוא אמר – אומר הרב גמליאל – "שהוא ידאג להיתר מאה רבנים או שדאג לזה, אבל הוא אמר 'יש לו דרך להתחתן'." (שורות 281-286 לפרוטוקול השני).

23. הרב גמליאל מתאר ששאל את [אלמוני]: "אז מה יהיה אֵתה?" ונענה: "שתביא את הילדים לביקור, עד שהם לא יהיו בארה"ב אין מה לדבר." הרב גמליאל מתאר שהוא ממשיך לשאול "אז מה התכלית" ואז נענה על ידי [אלמוני]: "אתה יודע, כשמתגרשים צריך לחלק רכוש." לשאלתו במה מדובר קיבל תשובה שהסעירה אותו מאוד, כדבריו, ולאחר ש[אלמוני] ראה את תגובתו ביקש ממנו "לרדת מזה ולא לדבר על העניין" והוא הבטיח ל[אלמוני] שלא ידבר על כך.

בית הדין הורה לרב גמליאל לחשוף מה הייתה דרישתו של [אלמוני], והסביר כי זו חובתו על פי דין וכי הבטחה שלא לגלות אינה חלה על עדות בבית הדין. הרב גמליאל הסביר כי [אלמוני] טען שהאישה קיבלה מיליון וחצי דולר מחברת הביטוח בשל האירוע המוחי שגרם לנכותה. את זה, לשיטת [אלמוני], יש לחלק בין הצדדים. מדרישה זו "ירד" [אלמוני] לאחר שבן שיחו נסער ממנה. הרב גמליאל ציין כי את סערת רוחו ביטא גם באזכור דברי [אלמוני] על העסקה ש"סגר" רק לאחרונה בסכום של שלושה מיליון דולר. על כך הוסיף: "מה אתה צריך את זה? אין בזה ברכה." הרב גמליאל סיפר עוד כי [אלמוני] תבע גם שהאישה תחזיר את התכשיטים שקיבלה בשווי של שלושים עד ארבעים אלף דולר (שורות 287-322 לפרוטוקול השני).

24. לשאלת באת כוח התובעת הבהיר הרב גמליאל שבכל השיחות שניהל עם [אלמוני], לרבות בפגישה עמו במסעדה, הוצגו הדרישות והתנאים כתנאים של [אלמוני] עצמו. [אלמוני] כלל לא הזכיר את בנו כגורם בעל משמעות ומעולם לא הפנה את הרב גמליאל לשוחח עם בנו – הבעל המעגן עצמו, שכן היה ברור שהוא מנהל עבורו את ענייניו והדרישות הן דרישות של [אלמוני] עצמו שאף לא טרח להציגן כדרישות של בנו (שם, שורות 323-334).

25. בית הדין ביקש מהרב גמליאל שייתן חוות דעת מקצועית בדבר "גורם המפתח" בתיק, לאור מומחיותו וניסיונו העשיר בענייני עגונות וכמשאים ומתנים עם מעגנים – זה שנות דור. הרב גמליאל ענה בצורה ברורה: "אין לי ספק שהאבא הוא הגורם הדומיננטי" (שם, שורה 342).

26. בשלב זה, טרם תחילת החקירה הנגדית, הכריז בית הדין על הפסקת התרעננות קצרה. הדיינים יצאו מהאולם ללשכת הדיינים. עו"ד שרגא פנה אל סופר הדיינים ושאל: האם הדיינים הלכו לתדרך את הרב גמליאל?

כן המקום להעיר כי מדובר בהטחת האשמה חמורה ביותר העולה כדי ביזיון בית הדין. (תיעוד אגבי לדברים מצוי בהמשך הפרוטוקול – שורות 508-510).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לצערנו אנו נאלצים לקבוע ששאלתו של עו"ד שרגא וכמותה גם התנהלויות נוספות רבות במהלך הדיון לא תאמה ולא כיבדה את מעמדו כעורך דין.

מכל מקום, מאחר שבית הדין הבין שמטרתו של עו"ד שרגא הייתה ליצור פרובוקציות שיקעקעו את ההליך, מחל בית הדין על כבודו גם במקרה זה כדי לאפשר קיום הליך ראוי לביורר האמת.

27. עם תום ההפסקה החל עו"ד שרגא לחקור את הרב גמליאל.

נציין שהחקירה התנהלה באופן פרובוקטיבי ומתריס הן כלפי העד והן כלפי בית הדין. בפתח דבריו, ועוד טרם שהחל בחקירה עצמה הודיע עו"ד שרגא כי הוא מעוניין לחקור את הרב גמליאל גם מחר. לשאלת בית הדין מדוע, הסביר עו"ד שרגא שיש לו הקלטה והוא מעוניין לעמת את העד אֶתה. לשאלת בית הדין, הבהיר עו"ד שרגא שאין לו כלל תמלול של ההקלטה המצויה בידו, לדבריו, ושגם ההקלטה עצמה אינה עמו בבית הדין.

בית הדין הבהיר שלא ייעתר לבקשה התמוהה וציין כי אם יש בידי עורך דין הקלטה משמעותית, אך אין הוא טורח כלל להביאה לבית הדין ואף, לדבריו, אין לו כלל תמלולים שלה – מדובר ברשלנות מצדו. (שורות 353-371 לפרוטוקול השני).

28. עו"ד שרגא פתח בחקירתו והתמקד במשך זמן רב בנהלי העבודה של אגף העגונות ובניהול הרישומים הפנימיים של הרב גמליאל. לאחר שאלות רבות שחזרו על עצמן, העיר בית הדין לעו"ד שרגא שאינו מבין את קו החקירה ושבמקום לשאול שאלות ענייניות הוא מתמקד בנהלי העבודה של אגף העגונות. (שם, שורות 374-431).

לאחר מכן פצח עו"ד שרגא בסדרת שאלות בדבר תדרוכו והכנתו של הרב גמליאל לדיון ובדבר ההיררכיה הפנימית באגף העגונות. (שם, שורות 433-500).

בשלב זה ונוכח בקשתו של עו"ד שרגא הציע הרב גמליאל שייגש למשרדו המצוי בקומת הקרקע של בניין בית הדין ויביא את רישומיו. (שם, שורות 518-522).

29. בית הדין ניצל את ההפסקה ברצף החקירה והבהיר שאינו רואה מקום לחקירה נוספת של הרב גמליאל למחרת, אך נוכח הטענה שישנה הקלטה הסותרת את דברי הרב גמליאל, הוא מורה לב"כ הנתבעים להגיש את תמלולה לבית הדין עד למחרת בבוקר (שם, שורות 525-553).

לא למותר לציין שתמלול שכזה לא הוגש לבית הדין – לא עד למחרת בבוקר ואף לא לאחר מכן.

30. הרב גמליאל ששב לאולם בית הדין והגיש מסמך פנימי הנושא את התאריך 16.6.15 והמיועד למנהל מחלקת העגונות הרב אליהו מימון והמתעד בקצרה ובתמציתיות את פעולותיו בנסיעתו לארה"ב בין התאריכים 15.4.15-14.5.15. בקטע הרלוונטי לענייננו מופיע כך:

"[פלונית ופלוני]: ניהלתי מו"מ ארוך וקשה עם אבי הבעל אשר למעשה הוא הגורם אשר מעכב את סידור הגט, ולאחר שהגענו לסיכומים חזרתי לארץ ונפגשתי עם בא כוחו של הבעל עו"ד ינובסקי אשר אמור לנסח הסכם בהתאם לסיכומים שלי עם אבי הבעל".
(ההדגשות אינן במקור).

31. עו"ד שרגא לא מצא לנכון לחקור את הרב גמליאל על התייעוד שלמעשה אישש וחיזק את דבריו הקודמים, ואף שהודיע "ביקשתי וקיבלתי את סיכום הדברים. אני תכף אשאל עליו". (שורה 562 לפרוטוקול השני) – לא עשה כן גם בהמשך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חלף זאת פנה לעסוק באמו של הסרבן – גב' [אלמונית]. לשאלותיו, הודה הרב גמליאל שאין בידו ממצאים בעניין גב' [אלמונית] והתנהלותו הייתה מול מר [אלמוני] בלבד. הרב גמליאל אף אישר שגם התובעת עצמה העלתה תמיד את [אלמוני] כגורם הדומיננטי המעכב את סידור הגט (שם, שורות 563-580).

32. לאחר מכן שב לחקור את העד על דבריו הקודמים בדבר פגישתו עם [אלמוני]. העד שב בעקביות על דבריו לפיהם הבן – הבעל לא עלה כלל כ"מאן דאמר" בשיחותיו עם [אלמוני] ולפיהם אמר לו [אלמוני] "מי אתה? הרבה? ביקש ממני שאני אגיד לבן שלי לתת את הגט וסירבתי. מי אתה שתפגוש אותי ותשנה את דעתי?" (שם, שורות 581-595).

בשלב זה עימתו באי כוח הנתבעים את הרב גמליאל עם פרוטוקול הדיון מיום 28.5.14 שבו נאמר:

"ביה"ד משוחח טלפונית עם הרב גמליאל מאגף העגונות בהנהלת בתי הדין הרבניים, שנסע לניו יורק לטפל בעניינה של האישה. הרב גמליאל מדווח לביה"ד כי בסיוע רב מקומי בבורו-פארק שוחח עם אבי הבעל שהבהיר כי תנאי כל יעבור של בנו למתן גט הוא שליחת הילדים להסדר בניו יורק."

נציין כי קטע זה מהפרוטוקול אף הובא בפסק הדין אשר חייב את הבעל במתן גט לאשתו. הרב גמליאל הבהיר שהוא לא אמר או כתב קטע זה ושהאב מעולם לא הזכיר את בנו כמי שמציב את התנאים למתן הגט.

בשלב זה, נוכח התקפה בוטה של עו"ד שרגא אשר האשים את הרב גמליאל בשקר, מצא בית הדין לנכון להבהיר שאכן הקטע המצוטט הוקרא על ידי אב בית הדין לפרוטוקול לאחר השיחה עם הרב גמליאל ולא נועד להיות ציטוט מדויק ומדוקדק של דבריו.

עו"ד שרגא זעם, כעס והטיח בבית הדין דברים אשר שוב עלו כדי ביזוי בית הדין. (שורות 596-618 לפרוטוקול השני).

33. בפרק הבא בחקירה עבר עו"ד שרגא לניסיונות ההתקשרות של הרב גמליאל עם הבעל המעגן. הרב גמליאל שב והבהיר שניסה פעמים רבות להשיג את הבעל טרם הנסיעה לארה"ב, אך לשווא. עם זאת ציין כי לאחר שובו מארה"ב נוצר קשר טלפוני עם הבעל ונערכו שיחות ועידה שבהן השתתפו התובעת, הבעל והוא עצמו, ובהן העלה הבעל את האפשרות ההזויה של חזרה לשלוס-ביית לאחר כאחת עשרה שנות נטישה ופירוד. הרב גמליאל תיאר שניסה להשתמש בהצעה התמוהה כ"מנוף" והציע לבעל: "אם אתה רוצה באמת לנסות שלוס-ביית אני מוכן לסדר שתבוא לארץ ולא יוציאו נגדך עיכוב יציאה ואם שבוע תנסה לשכנע אותה וזה לא יצא – תוכל להכיר את הילדים ותבטיח שמאוחר יותר תיתן את הגט." בפועל, מסר הרב גמליאל, ניתק הבעל קשר ולא חזר עם תשובה.

הרב גמליאל ציין שהשיחה נקטעה על ידי הבעל כמה פעמים, בתואנות שונות, כשלמיטב שיפוטו והתרשמותו מטרתן האמתית של ההפסקות הייתה התייעצות של הבעל עם מאן דהו. עוד סיפר שלאורך כל השיחות עלו הצעות שונות והיו אף הזדמנויות בהן סבר כי לא נותר אלא להנחות את הבעל בדבר הסידורים הטכניים לשליחת גט אך בכל פעם – ככל הנראה לאחר התייעצות – חזר בו הבעל (שם, שורות 647-698).

34. עוד השיב הרב גמליאל לשאלות עו"ד שרגא והבהיר כי למרות ניסיונו העשיר ורב השנים בתיקי עיגון ובמשאים ומתנים עם בעלים מעגנים, שבמהלכם גם הסתייע לעתים בשיחות עם אבות של בעלים כאלה, מקרה זה הוא הראשון והיחיד שנתקל בו, שבו הבעל-הבן עצמו לא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הועלה כלל במהלך השיחות עם אביו כמי שאמור לקבל החלטה בעצמו. הוא ציין כי אמנם בתחילת הדרך ניסה לאתר את הבעל עצמו אך לא הצליח בכך (שם, שורות 699-733).

35. בתוך הדברים סיפר כי משיחות מאוחרות יותר עם הבעל התברר כי הוא מתגורר ב"בית יפה בפלורידה, עם ברכה ו'עניינים'" (שם, שורות 704-705).

עו"ד שרגא שאל את הרב גמליאל, מדוע לא התעקש בשלב מוקדם יותר לשוחח עם הבעל, הרב גמליאל שב ואמר כי "אילו היית נוכח במו"מ (= עם האב) היית מבין. כל הסגנון היה כאילו אני מדבר עם הבעל. הוא מנהל והאומר לי מה התנאים, באילו תנאים הבעל יהיה מוכן לתת את הגט. לא רציתי להסיט את זה... הבעל לא הוזכר. אני אומר לכל אורך הדרך הוא לא הזכיר את הבן כל הזמן, הוא אמר באילו דרכים הוא יוכל לסדר את זה." (שם, שורות 749-734).

דבריו של הרב גמליאל "הקפיצו" שוב את עו"ד שרגא שהטיח בו: "אתה זוכר שאתה צריך לומר פה אמת... הקלטת תגיע לפה אתה תשמע אותה אם לא פה אז במקום אחר."

בית הדין שב והזכיר לעו"ד שרגא שבמקום "לאיים" על העד עליו להגיש תמלולים של הקלטת עד למחרת בבוקר. (שם, שורות 750-753).

כפי שכבר ציינו התמלולים לא הגיעו לשולחן בית הדין עד עתה.

36. נוכח העובדה שעוכב יציאת של הורי הבעל המעגן – [אלמוני] ו[אלמונית] לבקשת האישה, נעשה כדי לנסות ולחשוף את חידת העיגון ואף נוכח מידע שהגיע מאגף העגונות על היותם דמויות מפתח בפרשה, הציג בית הדין מכתב אשר כתב הרב גמליאל ואשר נשלח לבית הדין מאגף העגונות בדוא"ל פנימי לפני כשנתיים. בית הדין ביקש מהעד לאשר כי אכן הוא שלח את המכתב האמור.

במכתב, הנושא את התאריך 19.2.2014, כותב הרב גמליאל לבית הדין כדלהלן:

"הנידון: תיק גירושין [פלונית] ו[פלונית] ת"ז...: אני הח"מ, שמואל גמליאל, הייתי בארה"ב במסגרת טיפול בתיקי עגונות ובין היתר טיפלתי בתיק הגירושין הנ"ל. יצרתי קשר עם אבי הבעל שהוא הדמות הדומיננטית לפתרון הבעיה שכן אם הוא יאמר לבנו לתת את הגט, הבן ישמע לו וההיפך. ואולם אבי הבעל מתנה את מתן הגט בכך, שהאישה תשלח את הילדים..."

הרב גמליאל אישר שהוא מכיר את המכתב וכי הוא שכתב אותו לבית הדין.

הצגת המסמך המשמעותי העלתה את חמתו של עו"ד שרגא אשר הודיע: "אני הפסקתי לחקור, כאן לא עושים צדק."

נוכח ההתנהלות הפרועה והמתלהמת של עו"ד שרגא הודיע בית הדין שייפסקו הוצאות אישיות נגד עו"ד שרגא בגין הביזוי המתמשך של בית הדין פעם אחר פעם. (שורות 757-822 לפרוטוקול השני).

עדותו של מר [ב'], אביה של התובעת – גב' [פלונית]

37. בתחילת דבריו של מר [ב'] ואף בהמשכם תוארה על ידו התנהגותו והתנהלותו הכללית של חתנו. לדבריו, חתנו – הבעל המעגן הוא בחור גס ומגושם הנוטה להתפרצויות זעם ואף להתנהגות אלימה (שורות 946-961 לפרוטוקול השני) ואינו "ברדעת", כלשונו (שם, שורה 901).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לדבריו, חתנו אינו אדם עצמאי ואינו מסוגל לקבל החלטות אפילו בדברים פשוטים ומקובלים ונוזקק להתייעצות בכל דבר ועניין – לרוב עם אביו, כמו כן הוא פועל על פי תכתיבי אביו (שם, שורות 927-931).

38. מר [ב'] תיאר פגישה שהתקיימה לאחר סוכות 2005 ביזמת הגבאי של האדמו"ר. בפגישה נכחו הגבאי, [אלמוני], מר [ב'] וד"ר [ד' ק']. הפגישה הייתה מתוחה מאוד ועסקה בין השאר בתקריט שאירעה בחג הסוכות בביתו של מר [ב'] בו שהתה בתו – האישה הנכה בחג, בעקבות ההתנהלות הפרועה שאותה הוא מייחס לחתנו. מר [ב'] מספר ש[אלמוני] אמר בפגישה "שהוא לא ייתן שהבת שלי תקבל גט, הוא ידאג שהילדים לא יגדלו אצל האמא, אצל משפחת [ב']". (שם, שורות 875-876).

39. בהמשך מתאר מר [ב'] פגישה עם הרב [ש'] מ[ק' ס'] אשר בא לביתו עם מר [א' ב'] – יו"ר המועצה הדתית של [ק']. לדבריו הרב [ש'] ביקש לבדוק את מצבה של בתו – התובעת, נוכח בקשה שהופנתה אליו לחתום על "היתר מאה רבנים" אשר יתיר לבעלה – [פלונני] לשאת אישה על אשתו.

לדברי מר [ב'], הרב [ש'] אמר לאחר הפגישה שאכן אין מקום ל"היתר מאה רבנים" אבל הבהיר לו ש"בכל אופן הוא לא יכול להבטיח שלא יהיה היתר כי ידוע לו שבארה"ב בחמשת אלפים דולר אפשר לקנות מאה רבנים". לדברי מר [ב'] אין כל ספק שמי שעמד מאחורי הניסיון "לקנות" את היתר מאה הרבנים הוא מחותנו – [אלמוני] (שם, שורות 942-963).

40. בית הדין הציע לבאי כוח הנתבעים לחקור את מר [ב'], עו"ד שרגא הודיע שאינו מעוניין לחקור את מר [ב'] ומיד לאחר מכן הודיע שהוא מבקש את פסילת בית הדין בטענה למשוא פנים ונוכח העובדה שלא התאפשר לו לחקור ולהביא עדים. (שם, שורות 934-938)

בית הדין דחה את הבקשה בהחלטה מנומקת (שם, שורות 942-963).

לאחר מכן בהחלטה מנומקת דחה בית הדין את הבקשה לעצור את הדיון עד להכרעה בערעור על דחיית בקשת הפסילה שעו"ד שרגא הודיע שבכוונתו להגיש (שם, שורות 968-977).

עדותו של הרב [פ'], רב המועצה המקומית [ק']

41. בעדותו סיפר הרב [פ'] שהוא מכיר את משפחת התובעת – תושבי היישוב זה שנים רבות. לדבריו, מעורבותו בעניין פרשיית עגינתה של [פלונני] החלה לפני כשלוש שנים (תחילת שנת תשע"ג) עם פגישתו בבית משפחת [ב'] עם אדם בשם הרב [ש'] שבא לבדוק היתכנות מתן "היתר מאה רבנים" לבעלה של האישה העגונה. לדבריו, בפגישה זו נוצר קשר בינו לבין הרב [ש'], אשר ייצג את אבי הבעל המעגן, במטרה לנסות ולנהל מו"מ כדי להביא לפתרון העגינות המתמשכת. הקשר התנהל בטלפונים ובהודעות דוא"ל.

לדבריו, מדברי הרב [ש'] היה מובן וברור שמי שמקבל את ההחלטות מצדו של הבעל הוא אביו (שורות 1006-1009 לפרוטוקול השני). הרב [פ'] הגיש לבית הדין העתק מכתב אשר שלח לרב [ש'] ביום כ"ג במרחשוון תשע"ג (8.11.12) ואת תשובתו של הרב [ש'] שנשלחה בדוא"ל ביום 19.11.2012. הרב [פ'] נשאל על תוכנם של המכתבים ושל שיחותיו. הוא הבהיר חזור והבהר כי לאורך כל התכתבותו ושיחותיו עם הרב [ש'], היה ברור שהמו"מ כולו מתנהל עם מר [אלמוני] ושהחלטות כולן נתונות בידי. כך הייתה התייחסותו שלו כל העת, הרב [ש'] מעולם לא "תיקן" אותו בעניין וכך משתמע בבירור גם מתוכנם של דבריו שבכתב (שם, שורות 1049-1012).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

42. המכתב והודעת הדוא"ל הם בעלי משמעות דרמטית ובשל חשיבותם, מוצאים אנו לנכון להכלילם בפסק הדין כצורתם.

המכתב:

כ"ג חשון תשע"ג

"בעזרת ה'

לכבוד

הרב [ש'] שליט"א

שלום וכוט"ס

קיבלתי את מכתבו אמרתי אשיחה את צערי ואכזבתי לפניו. אני יודע שהרב ניסה להשפיע על מר [אלמוני] ולא על הרב אני מלין.

מדובר במשפחה קשת יום, בקושי שורדת כלכלית. האב לא עובד כבר מספר שנים, והאם עקרת בית. ובנוסף מטפלים בבתם הנכה ובשני ילדיה.

לדרוש \$120,000, הוצאות משפט (אני מסופק אם באמת זה הסכום שעלה לו). ועוד \$70,000 טיפול רפואי (לא ברור מדוע דורש סכום זה, האם חלתה באשמת הוריה).

במילים אחרות מר [אלמוני] לא רוצה שיינתן הגט, גם לאחר שהמשפחה של האישה מוכנה לוותר על כל התביעות הכספיות ולקבל גט ללא תנאים.

אני לא מבין מה מרוויח מר [אלמוני] בזה שהוא מעגן אישה צעירה, לא מספיק שיש לה צער גדול ונכות? התקווה היחידה שיש לה, שהיא תשקם את עצמה ע"י חתונה. לקחת לאותה מסכנה גם את התקווה הזאת? מר [אלמוני] לא חושש שמים מה יאמרו?

אם יהיה לרב שעת כושר והזדמנות לקדם את הגט או רעיון איך אפשר לקדם את הגט, אנא יודיעני.

אני מודה לרב על המאמץ ויזכה להמשיך בפעולותיו הברוכות בבריאות איתנה ונהורא מעליא, באושר ובכבוד.

בברכה,

[פ']

"[ק']"

והודעת הדוא"ל:

הרב [ש']: מאת"

מועצה דתית [ק']: אל

יום שני 19 נובמבר 2012 10:00: נשלח

נושא:

כבוד הרב [פ'] שליט"א

שלום וברכה

שוחחתי עם מר [אלמוני] והוא לא רוצה פתרונות מהירים ולא פתרונות זמניים. הוא טוען שהבן שלו חי כרגע בשלווה ועובד רגוע, אז הוא לא רוצה שוב לפתוח לו את הצרות לדברים לא מעשיים. לדעתו אפשר להגיע לפתרון מעשי, אבל הוא שואל איזה ערבויות הם נותנים שאחרי נתינת הגט הם לא יפסיקו את הקשר בין האבא לילדים. אחרי שיחות רבות הוא מוכן לוותר על הכספים שהוא ביקש לפני שבועיים חוץ מכמה דברים קטנים (אני מקווה שהוא לא ישנה שוב את דעתו) אבל הוא רוצה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ערבויות שישמר הקשר עם הילדים. הוא טוען שמכניסים לילדים שואה כלפי האבא והבת דיברה אליו בחוצפה בפעם האחרונה.

יש לו עוד פתרון אולי שהבעל ייפגש עם האישה באירופא, לדוגמא בלונדון, ושהם ידונו ויחליטו בנושא למצוא פתרון (לי אישית זה לא נראה מעשי).

לסיכום, מקובל עליו פסקו של בית המשפט אבל הוא רוצה ערבויות שאחרי הגט לא ישונה שום דבר.

בתקווה ובציפיה להצלחה שלכם

[ש']

"ק' ס'"]

בית הדין מוצא לנכון להעיר שהמכתבים של הרב [פ'] ושל הרב [ש'] מעידים כמאה עדים על העובדה ש[אלמוני] הוא המושל, הוא הקובע, הוא המנהל ביד רמה את המו"מ והוא המחליט אם יינתן גט על ידי בנו. כמו כן מלמדת התכתובת על תנאיו ועל דרישותיו השונות והמשתנות של [אלמוני]. יתר על כן, התכתובת מלמדת כי הוא – [אלמוני] – כלל אינו מעוניין שבנו ייתן גט וישחרר את כלתו מעיגונה.

43. בסיומה של עדותו תיאר הרב [פ'] פגישה שקיימו הוא ויו"ר המועצה הדתית של [ק'] מר [א' ב'] עם גבאו של האדמו"ר ועם בנו של האדמו"ר – רב הקהילה בביתר, בביתו של הרב – בן האדמו"ר, בעיר ביתר. לדבריו, בפגישה ביקש מבנו של האדמו"ר שיבקש מהאדמו"ר עצמו שישפיע על [אלמוני] לסיים את הפרשה. התשובה שקיבל מבן האדמו"ר בסופה של פגישה הייתה שאין ביכולתו לסייע (שורות 1050-1057 לפרוטוקול השני).

44. בית הדין שאל את באי כוח התובעים אם הם מעוניינים לחקור את הרב [פ'].

בשלב זה התגלעה מחלוקת מביכה בין מייצגי הנתבעים: טו"ר מיטלמן החל להתווכח בקולניות עם עו"ד שרגא אשר "אסר" עליו לחקור. טו"ר מיטלמן הודיע לבית הדין בתום הוויכוח "אני מעוניין אך יש כאן 'בוס' כאן הוא המנהל" (שם, שורות 1058-1060).

עדותו של מר [א' ב'], יו"ר מועצה הדתית [ק']

45. מר [א' ב'] העיד שבמשך העשור האחרון נפגש כמה פעמים עם [אלמוני] בבתי מלון בירושלים ובים המלח. לדבריו, הפגישה הראשונה הייתה כשנתיים לאחר "האירוע". הוא נסע למלון של [אלמוני] בים המלח כדי לשכנעו לאפשר סידור גט ולמצער – לתמוך כלכלית בכלתו הנכה. לדבריו, בעניין הגט ענה [אלמוני]: "הבן שלי לא ייתן גט, אני יכול לקנות לו 'היתר מאה רבנים'". בשלב מאוחר יותר פנה אליו הרב [ש'] ואמר לו שהוא צריך לראות את האישה לשם חתימה על "היתר מאה רבנים". מר [א' ב'] מתאר כי הסיע במכוניתו את הרב [ש'] לבית הורי האישה. הרב [ש'] שח לו שהוא ידידו של [אלמוני] והם נופשים יחדיו לעתים תכופות בים המלח וכי הוא שליחו של [אלמוני] בעניין "היתר מאה רבנים".

46. מר [א' ב'] תיאר פגישה נוספת שקיים עם [אלמוני] בלובי מלון בים המלח. לדבריו, הביא לו תמונות של הנכדים, בניסיון לרכך מעט את לבו, אך [אלמוני] דחה אותו בגסות ו"זרק" אותו מהלובי.

בשלב מאוחר יותר, הוא מתאר, הצליח לארגן בביתו לאחר לחצים כבדים, פגישה בין מר [אלמוני] וגב' [אלמונית] ובין נכדיהם. "קרירות" לפי הגדרתו היא "מילה עדינה למה שהיה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שם" בעיקר באשר ליחסו של [אלמוני] לנכדיו. עם זאת, גב' [אלמונית] הייתה, לדבריו, "קצת יותר עדינה". (שם, שורות 1099-1101).

47. מר [א' ב'] סיים את עדותו בתיאור "הצעה מגונה" שהציע לו [אלמוני] בזו הלשון: "אני בונה בית אבות מעל בית חולים [א']", אני רוצה שאתה תנהל ואז גם אתה תעבור אלינו" (שם, שורות 1102-1103).

48. בית הדין הציע גם הפעם לבאי כוח הנתבעים לחקור את העד, טו"ר מיטלמן השיב: "אני מעוניין אבל שרגא אוסר עליי...". עו"ד שרגא פנה לטו"ר מיטלמן במילים: "אל תעשה לי את המשחק הזה. אם אתה מעוניין אז תחקור...". אך טו"ר מיטלמן שב ואמר: "אני רוצה אבל שרגא מתנגד...". משכך, סיים בית הדין את הדיון באמירה: "העדויות האחרונות היו מאוד משמעותיות ואני מביע תמיהה גדולה על חוסר הרצון לחקור בחקירה נגדית עדים כל כך דרמטיים. אני מצטער גם על המחלוקת בין הגלויה והמבישה בין עו"ד שרגא וטו"ר מיטלמן" (שם, שורות 1106-1112).

49. ב"כ התובעת הודיעו כי הן מבקשות להביא עד נוסף – ד"ר [ד' ק'], וביה"ד הבהיר כי הדיון יימשך למחרת בצהריים וכי באי כוח הנתבעים רשאים אף הם להגיש בקשה להבאת עדים נוספים עד למחרת בבוקר (שם, שורות 1113-1116).

הדיון השלישי

50. לדיון האחרון בסדרה שהתקיים ביום כ"ב אדר א' תשע"ו (2.3.2016) התייצבו התובעת ובאות כוחה והנתבעים כשהם מלווים בעו"ד ארכוב, עורכת דין זוטרה ממשרדו של עו"ד אליעד שרגא. בית הדין הביע את פליאתו על חוסר התייצבותם של עו"ד שרגא וטו"ר מיטלמן וכן על כך שהצו שהורה על הגשת תמלילי הקלטת שעליה דיבר עו"ד שרגא לא כובד. בית הדין אף תמה על כך שעו"ד שרגא החליט לוותר על אפשרות העדתם של עדים נוספים מטעמו כפי שביקש תחילה.

עו"ד ארכוב הגישה לבית הדין, בשם עו"ד שרגא, הודעה במסגרתה נטען כי נוכח העובדה שבית הדין לא אפשר קיום הליך שמיעת עדים ראוי, מבקשים מרשיו כבר עתה פסק דין בהעדר הגנה.

בית הדין הגיב על הודעה זו בהבהרה המופיעה בפרוטוקול הדיון (שורות 33-64 לפרוטוקול הדיון מיום 2.3, להלן: הפרוטוקול השלישי). נציין שבתחילת הבהרתו אמר בית הדין: "חכמי ישראל לימדונו שכל הפוסל במומו פוסל, ההודעה שלפנינו היא דוגמה מובהקת לכך".

עדותו של ד"ר [ד' ק']

51. בעדותו תיאר ד"ר [ד' ק'] מפגש שהתקיים בשנת 2005 ושעליו סיפר גם אבי התובעת מר [ב']. לדבריו, במפגש נכחו [אלמוני], הגבאי של האדמו"ר, מר [ב'] והוא עצמו. ד"ר [ד' ק'] סיפר כי התבקש להתלוות לפגישה משום שעסקו בה בין השאר במימון הטיפול הרפואי בתובעת, עניין שהוא היה מעורב בו כרופא הראשון שטיפל בה לאחר האירוע המוחי וכמי שהיה מעורב לאחר מכן באשפוזה, בטיפול הרפואי שקיבלה ובמו"מ עם בית החולים בסוגיית התשלום.

ד"ר [ד' ק'] העיד כי שני דברים נחרטו בזיכרונו – הראשון: יהירותו של [אלמוני] האומר: "אני אתן מה שאני רוצה, מתי שאני רוצה ולמי שאני רוצה"; השני: אמירתו של [אלמוני] ביחס

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לכלתו הנכה ולילדים: "אם היא לא יכולה לגדל אותם שיהיו אצל מישהו אחר." (שורות 110-71 לפרוטוקול השלישי).

52. פרט מעניין שעלה בעדותו הוא ההתייחסות לאי נוכחותו של הבעל בפגישה, פגישה העוסקת במימון ההוצאות הרפואיות של אשתו, בתמיכה בה ובילדים ובמקום גידולם של הילדים. ד"ר [ד' ק'] נשאל מדוע לא נכח הבעל – [פלונין] – בפגישה והשיב בפשטות כי למיטב זכרונו הבעל פשוט "לא היה רלוונטי לנושא" (שם, שורות 84-85).

53. בית הדין הציע לבאת כוחם של הנתבעים, עו"ד ארכוב, לחקור את העד, אך זו הבהירה כי אין רצונה בכך.

מרשיה, שנשאלו אם ברצונם לקרוא לטו"ר מיטלמן (שזכור הביע בדיון קודם את רצונו לחקור עדים) כדי שהוא יחקור את העד, השיבו בשלילה. זאת, אף שבית הדין הבהיר כי ימתין לבואו אם רק ירצו בכך.

גם לשאלת בית הדין אם ברצון באי כוח הנתבעים להגיש תמלילים או לזמן עדים נוספים השיבה עו"ד ארכוב בשלילה.

54. בית הדין הכריז על הגשת סיכומים בתיק. עו"ד ארכוב השיבה, בסגנון שאינו ראוי, "אני רוצה להזכיר שאנחנו לא מגישים סיכומים." (שם, שורות 111-130).

בית הדין הבהיר כי הוא מורה על הגשת הסיכומים, אם מי מהצדדים יבחר שלא לעשות כן – שלא יגיש. בית הדין יקרא את הסיכומים, יבחן את מכלול החומר שבתיק ואת פרוטוקולי הדיונים (שגם על אזורם הגיבה עו"ד ארכוב בחוצפה) וייתן את החלטתו (שם, שורות 140-131).

אי התייצבותו של העד הנוסף שזומן לדיונים – הרב [ש']

55. הרב [ש'] זומן להופיע בבית הדין כבר לפני כשנתיים, אך נמנע מלהתייצב. באות כוח התובעת הגישו לבית הדין ביום ט"ז אדר א' תשע"ו (25.2.16) בקשה להעדת עדים שבה נכללה בקשה לזימונו של הרב [ש'] לדיון. נציין שהבקשה הייתה מצויה בתיק בית הדין וגלויה גם לבאי כוח הנתבעים.

מאחר שבאי כוח הנתבעים לא טרחו להגיש בקשות לזימון עדים עיכב בית הדין את מתן ההחלטה הדיונית בעניין סדר העדת העדים והמתין עם משלוח ההזמנות עד ליום י"ט באדר א' תשע"ו (28.2.16). במסגרת ההחלטה נתן בית הדין הוראות בדבר דרך המצאת ההזמנה לרב [ש'] ולייתר העדים. הרב [ש'] לא התייצב לדיון ביום כ' באדר א' תשע"ו (29.2.16), זומן שוב לדיון שהתקיים למחרת ביום כ"א באדר א' תשע"ו (1.3.16) – כאשר שוב נותן ביה"ד הוראה בדבר דרך המצאת ההזמנה, נוכח פרק הזמן הקצר שנותר עד לדיון עצמו. גם לדיון זה לא התייצב הרב [ש'].

בירור שקיים בית הדין באמצעות מערכת גח"ת של משרד הפנים, לימד שהרב [ש'] עזב את הארץ ביום י"ט באדר א' תשע"ו (28.2.16), היינו יום לפני מועד הדיון. הבירור גם מלמד שהרב [ש'] אינו מרבה בנסיעות לחו"ל.

כשבית הדין התייחס לאי הופעתו של הרב [ש'] לדיונים השיבו באי כוח הנתבעים שהרב [ש'] כלל אינו מודע לקיומו של הדיון. עוד אמרו – ספק ברצינות ספק בציניות – שמצדם אפשר ליתן נגדו צו מעצר גם על ידי ה"אינטרפול".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

56. איננו יכולים לקבוע בוודאות אם יש ממש בהאשמה המשתמעת של ב"כ התובעת [אלמוני] פעל להברחתו של הרב [ש'] מהארץ. דבר אחד ברור: שלושה עדים העידו שהרב [ש'] הוא ידיד של [אלמוני] ושפעל בשמו או בעבורו בעניין "היתר מאה רבנים" – היתר שמשמעו הנצחת עיגונה של התובעת, וכך שהיה מעורב כנציגו במשאים ומתנים שונים.

אנו יכולים להבין היטב שכידוד של [אלמוני] לא היה לו "נוח" להופיע בבית הדין. מכל מקום, גם אם לא שמענו את הרב [ש'] בעדות "מפיו", קיבלנו את עדותו "מפי כתבו" באמצעות מכתביו שהוגשו לבית הדין על ידי הרב [פ'], המלמדים כי [אלמוני] עומד מאחורי עיגונה של כלתו.

ה. סיכומים

57. באות כוחה של התובעת הגישו לבית הדין סיכומים ממצים. אין אנו רואים צורך להאריך כאן בהבאת תוכנם. מטבעם של דברים חלק מהתוכן המתייחס לתיאור העובדות והעדויות חופף לתיאורן דלעיל וכפילתו כאן מיותרת. התייחסות לטענות ולטיעונים העולים מתוך הסיכומים תיכלל באמור להלן בפרק הדיון וההכרעה.

באי כוחם של הנתבעים בחרו כפי שהזכרנו לעיל שלא להגיש סיכומים. תמורתם הגישו הודעה שאינה אלא חלק מניסיונם לקעקע את ההליך באמצעות הטחת השמצות בבית הדין ובעיקר באב בית הדין.

צר לנו על התנהלות זו של באי כוח נכבדים.

3. דיון והכרעה – התשתית העובדתית

א. הערכת מהימנותם של בעלי הדין והעדים

1. אנו עוסקים בבירור חידת עגינותה של גב' [פלונית] זה כמה חודשים. עם סיום ההליך הדיוני האינטנסיבי הגיעה שעת ההכרעה. ראשית נדון באמינותם של בעלי הדין והעדים והמשקל שיש לתת לדבריהם ולעדויותיהם.

התובעת – גב' [פלונית]:

2. התובעת משדרת אמינות רבה. היא מאשימה בצורה חדה וברורה את חמיה ואת חמותה, בעיקר את חמיה, בעיגונה המתמשך. אין היא מתלהמת, הופעתה מכובדת ואין היא תוקפת בצורה בוטה את האנשים שלדבריה מאמללים אותה למעלה מעשור, אלא מעלה את טענותיה ומשיבה לשאלות באופן ענייני ומכובד.

אף שנחקרה חקירה נגדית צולבת על ידי עו"ד שרגא, גרסתה, ולפיה, מעגנה האמתי אינו בעלה אלא חמיה – עקבית ואמינה. נציין כי התרשמנו שאין היא מפריזה או מגזימה בתיאורים. האשמותיה ודבריה מדודים ושקולים.

כל העדים שהופיעו בדיון ללא יוצא מן הכלל תומכים בגרסתה, ולפיה, חמיה מר [אלמוני] הוא מעגנה.

הנתבעת – גב' [אלמונית]:

3. הופעתה של הנתבעת גב' [אלמונית] אינה אמינה. גרסתה מבולבלת ולוקה בסתירות רבות. נציין את האירוע המביך שבו מציגים בפני גב' [אלמונית] תצלום של בית הפאר שבו היא מתגוררת במיאמי ובמשך דקות ארוכות היא מתקשה לזהות אותו בעילות מגוחכות – "התמונה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אינה ברורה, "אין לי משקפיים". רק לאחר שבא כוחה דוחק בה היא מודה ומודיעה: "כן, יש לנו דירת נופש שם". הזיהוי, אגב, נעשה לבסוף ללא משקפיים. גרסתה בדבר תדירות הקשר עם בנה בלתי אמינה, היא מתקשה לענות על שאלות בית הדין, נשאר פועמים רבות פעורת פה וללא תשובה ובשאלות אחרות נזקקת לתרץ את דבריה שוב ושוב.

4. הגרסה שאותה מעלים פרקליטיה ומבקשים את אישורה, ולפיה, בנה – הבעל המעגן הוא "בן סורר ומורה" אשר "איננו שומע בקול אביו ובקול אמו" נסתרת בצורה מביכה על ידי אמירות סמוכות בדיונים האחרונים שבהן אגב, בניגוד ליתר הדברים, קיימת עקביות בגרסתה. לדבריה, בדיונים האחרונים ובקודמיהם הבן הוא "ילד טוב" והוא "מכבד את הוריו" ויש לה עמו "קשר טוב".

סתירות קטנות או גדולות, משמעותיות יותר או פחות, נמצאות אף בין גרסתה לגרסת בעלה, לדוגמה בשאלת נוכחותם של בנה וכלתה בעבר על שולחנם שלה ושל בעלה, ובדבר טיב הקשר עם הבן ומידת צייתנותו להוריו.

הנתבע – מר [אלמוני]:

5. הנתבע, הוא אדם גס רוח ויהיר, שאינו מהסס לדבר בעזות ובחוצפה גם כלפי בית הדין פעם אחר פעם. מעדותם של העדים האחרים ואף ממה שראו עינינו ולא זר מתברר כי מורגל הוא לחשוב כי "בעל המאה הוא בעל הדעה" ואין הוא ברוך במיוחד באשר לאמצעים שאותם הוא מנסה להפעיל כדי להשיג את מטרתו – להטעות ולהטות.

גרסתו אינה עקבית, נזקק הוא לתרצה לא פעם ואף לוקה הוא "לעת הצורך" ב"שכחה".

6. אמירות בדבר תימוכין שביכולתו להביא לגרסתו – נתגלו כ"עורבא פרח". דברי הרהב על עדויות או תמונות שיוכיחו את אמינות דבריו בדבר האוטנטיות של מכתבו של האדמו"ר המעיד לכאורה כי [אלמוני] ניסה לשדל את בנו לתת גט (ומבלי שנהיה בטוחים בערכן של תמונות כאלה אף לו הוצגו) כמו דברי באי כוחו בהמשך על קלטת המפריכה את עדותו של הרב גמליאל ומחזקת את עמדתו שלו, מסתברים כ"חסרי כיסוי" – לא עדויות הובאו לבית הדין ואף לא תמונות או תמלילי הקלטה.

אנו קובעים כי גרסתו, ולפיה, אין הוא קשור כלל לפרשיית העיגון וכי בנו מנהל את חייו באופן עצמאי ומעגן את אשתו משיקוליו הוא ושלא על דעת אביו – לא רק שאינה אמינה אלא כוזבת ושקרית.

העדים אשר הופיעו בבית הדין העידו בצורה ברורה ש[אלמוני] הוא המעגן האמתי של כלתו. העדויות היו אמינות ביותר, נתמכו זו בזו ואף במסמכים, במכתבים ובהודעות דוא"ל מ"זמן אמת".

7. מגוחכים במיוחד היו החידושים אשר השמיע בפנינו [אלמוני] בהליך האחרון:

במשך חודשים טען [אלמוני] כי בנו הוא בן סורר ומורה, אין לו קשר עמו, אין לו השפעה עליו ואין הוא עומד מאחורי העיגון. נוכח התמיהה כיצד מתיישבת טענה זו עם העובדה שבנו עובד אצלו, או ליתר דיוק נתמך על ידו, הבין [אלמוני] כי גרסה זו אינה אמינה ולכן בהליך האחרון העלה טענה חדשה, ולפיה, בשבועות האחרונים פיטר את בנו, אך תוך כדי חקירה חזר בו והודה שהוא ממשיך לפרנס את בנו כשהוא מגלגל את האשמה לפתחה של אשתו ומתרץ את הדבר בטעמי "שלום-בית" שלו עצמו.

אין מילים, מגוחך ומביש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

8. מגוחכת גם הטענה כי ניסה לפתות את בנו לסיים את הפרשייה ואף הציע לו בתמורה בית מגורים בניו יורק אלא ש"פרט שולי" זה נשכח ממנו עד עתה, כפי שהבהיר לשאלת בית הדין.

הרב שמואל גמליאל:

9. עדותו של הרב גמליאל שעל פיה מעגנה של [פלוגית] הוא חמיה – מר [אלמוני], הייתה עקבית ואמינה ונשארה כזו גם לאחר חקירה צולבת ובוטה של עו"ד שרגא. עדותו אף נתמכה ברישומיו שאותם הציג לדרישת עו"ד שרגא וכן במכתב ששלח לבית הדין כבר לפני כשנתיים.

10. בחקירתו הותקף הרב גמליאל על קטע מפרוטוקול מיום כ"ח באייר תשע"ד (28.5.14), שבו נאמר בשמו כי אבי הבעל הבהיר כי "תנאי כל יעבור של בנו למתן גט...", קטע שאף הוכנס לפסק הדין מיום ב' באב תשע"ד (29.7.14).

למרות ההתקפה לא שינה העד את טעמו ועמד על דבריו הקודמים, ללא שינוי לתקנם או לשפצם, תוך שהוא מבהיר כי ניסוח זה אינו ניסוח שנאמר או נכתב על ידו אי-פעם. זאת אף כשניסה עו"ד שרגא לדחוק אותו לפינה לא נוחה על ידי שיגור רמזים עבים כאילו משמעות הדברים היא שבית הדין "הטעה את הפרוטוקול".

בית הדין מצדו הבהיר כי מדובר בלא יותר מניסוח שאינו מדויק – שאינו ציטוט מדברי הרב גמליאל אלא מסירת עיקר תוכנם, בעת בה הפרט המשמעותי מבחינת מנסח הדברים – בית הדין גופו – היה עצם הסירוב והתנאי ולא מי הוא הסרבן והמתנה.

יוער עוד כי אף לולי היו פני הדברים כך, לא היה בקטע האמור המתייחס לדברי [אלמוני] בשיחתו הטלפונית עם הרב גמליאל – שקדמה לפרוטוקול ולפסק הדין האמורים, כדי לסתור את העדות המתייחסת לפגישה בינו ל[אלמוני], המאוחרת להם בכשנה.

אכן האמור הוא אך למותר, גרסת העד עקבית ומהימנה בעיקר לאור העובדה שהיא נתמכת גם בדיווח שנכלל במכתבו לאב בית הדין כבר ב"ט אדר א' תשע"ד (19.2.14) – שלושה חודשים טרם הפרוטוקול המדובר. עקביות עדותו של הרב גמליאל נעלה מכל ספק והיא עומדת כסלע איתן.

11. עדותו של הרב גמליאל אינה רק עדות במישור של תיאור העובדות גרידא, אלא גם "עדות מומחה". הוא עובד שנות דור בהנהלת בתי הדין הרבניים ונחשב אחד מגדולי המומחים בפתרון בעיות עגינות, נוכח עיסוקו במשך השנים במאות ואולי אלפי מקרי עגינות.

נציין כי לעדותו של הרב גמליאל חשיבות מיוחדת נוכח העובדה שהוא מתאר שהנתבע – [אלמוני] מונע את סידור הגט, תוך שהוא מעלה דרישות שונות ומתחלפות – חלקן חסרות פשר – גם לאחר שניתן פסק הדין של בית הדין הרבני האזורי בתל אביב אשר חייב את בנו מר [פלוגי] לתת גט לאשתו.

מר [ב']:

12. מר [ב'] אביה של התובעת גב' [פלוגית] הוא אדם פשוט, נעדר כל תחכום, אשר פרס את עדותו בצורה בהירה. עדותו מתייחסת לתקופה שלאחר האירוע המוחי שעברה בתו – התובעת. בעדותו תיאר גם כיצד הודיע לו הנתבע [אלמוני] "שהוא לא ייתן שהבת שלי תקבל גט, הוא ידאג שהילדים לא יגדלו אצל האמא, אצל משפחת [ב']".

מאחר שהוא אביה של התובעת ואף שעדותו נשמעת אמינה, היה מקום להתייחס אליה בזהירות. מכל מקום, יש לציין שעדותו נתמכת בעדותם של ד"ר [ד'] ק' ושל יו"ר המועצה הדתית ב[ק'] מר [א'] ב'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד"ר [ד' ק']:

13. ד"ר [ד' ק'] העיד עדות קצרה שיש בה לתמוך בפרטים מעדותו של מר [ב'] ולחזק את הרושם החד משמעי, לפיו, המחליט בכל ענייניו של מר [פלונני] הוא אביו – מר [אלמוני]. עדותו קצרה ואמינה – אין הוא מוסיף פרטים, "על מה שלא שמע אומר לא שמעתי."

הרב [פ']:

14. הרב [פ'], המכהן כרב המועצה המקומית [ק'], העיד את עדותו בצורה בוטחת ומרשימה. עדותו ברורה ואמינה. צירוף עדותו המרשימה והאמינה עם ההתכתבות בינו לבין הרב [ש] הופך את עדותו, שעל פיה מאחורי עיגונה של [פלונני] עומד חמיה – מר [אלמוני] ליצוקה בסלע.

מר [א' ב']:

15. מר [א' ב'], יו"ר המועצה הדתית [ב'ק'] תיאר בעדותו על מאמציו לשדל את [אלמוני] לאשר לבנו לתת גט לאשתו. כמו כן תיאר את מאמציו לשכנע את [אלמוני] לתמוך כלכלית ולמצער להיפגש עם נכדיו – מאמצים שלא עלו יפה ושפסגת הצלחתם הייתה פגישה קרה ומנוכרת בין הסב לנכדיו לפני קרוב לעשר שנים בביתו של מר [א' ב'] עצמו.

מר [א' ב'] תיאר גם כיצד ניסה הרב [ש'] – ידידו של [אלמוני] לפעול בשליחותו בעניין "היתר מאה רבנים" לבנו, שמשמעותו המעשית הנצחת עגינותה של התובעת, כשמהדברים עולה גם אפשרות "רכישת" היתר כזה בכסף, אם ייכשל הניסיון לזכות בו באמצעות הטעייה לפיה התובעת היא כביכול "צמח" ועל פי ההלכה יש ליתן לבעלה היתר כזה.

16. גרסתו של מר [א' ב'] אמינה מאוד ונתמכת בעדותם של מר [ב'], הרב [פ'] והרב שמואל גמליאל.

הוא מתאר את [אלמוני] כאיש גס רוח, יהיר ומתנשא, המזלזל בכלתו ובנכדיו ואשר אינו בוחל בניסיונות בוטים להשתמש בממונו כדי לגייס אנשים ולהעבירם לצדו במלחמתו חסרת הפשר נגד כלתו האומללה, הנכה והעגונה.

נציין שעל אמינות פרטים אלה בעדותו – היהירות והזלזול וכמותם גם הנכונות של הנתבע להשתמש באמצעים פסולים כדי לנסות ולהעביר לצדו אנשים ואף דיינים – יכול בית הדין להעיד מכלי ראשון בבחינת "לא תהא שמיעה גדולה מראייה", וכבר עמדנו על כך לעיל.

ב. פתרון החידה

17. בשלהי שנת תשס"ה (קיץ 2005), בזמן ביקור אצל הוריה בישראל וזמן קצר אחרי שילדה את ילדה השני לקתה [פלונני] בשבץ מוחי קשה. אישה צעירה הייתה בזמן האירוע, באמצע שנות העשרים לחייה, אם לילדה כבת שש ולתינוק. חייה אמנם ניצלו, אך השבץ נתן בה אותותיו בדמות נכות בפלג גופה הימני ומוגבלות קשה בתנועה – עד היום. חודשים רבים הייתה מאושפזת בבית החולים "בלינסון" וב"בית לוויןשטיין" ותקופה ממושכת עברה הליך שיקומי במסגרת אשפוז יום.

בעלה הגיע לארץ לבקרה אך זמן לא רב לאחר מכן, שלא כמצופה ושלא כמחויב, בחר הבעל שלא לסעוד את אשתו ולעמוד לצדה בעת מצוקתה, וחזר להיות סמוך על שולחן הוריו בארה"ב, תוך שהוא נוטש את אשתו הנכה ואת ילדיו הקטנים, נטושים, נעזבים ומבקשים לחם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מיני אז, במשך למעלה מעשור מעגן את הבעל את אשתו באכזריות. על הכול הסכימה לוותר: על כתובתה, על תכשיטיה ואף על תשלומי מזונות ילדיה שבהם חויב הבעל בבית המשפט. רק גט פיטורין מבעל שנטש אותה בעת צרתה היא מבקשת.

פרשת העיגון הייתה עד כה חידה מטרידה, לא יכולנו הבין מה מביא את הבעל לעגן את אשתו ולכאורה אף למנוע ממנו עצמו "לפתוח דף חדש" בחייו ולהקים משפחה חדשה, לאחר שבחר לנטוש את קודמתה.

18. רגילים אנו בבית הדין בכמה סוגי מעגנים שיכולים אנו להבין את הגיונם – גם אם מעוות הוא ואת מטרותיהם – גם אם פסולות הן: מהם השבויים בדמיונות על סיכויי חזרה לשלום-בית, גם כשכל ברדעת מבין כי מדובר ברעיון מופרך; אחרים שקועים בתאוות נקם המופנית כלפי אשת נעוריהם שלתפיסתם בה האשם בפירוק ביתם ושברון חלומם; יש שהסרבנות משמשת אותם ככלי נשק במאבקם על רכוש, מזונות או החזקת ילדים. "עֲקֵב הַלֵּב מְכַל וְאָנֶשׁ הוּא מִי יִדְעֶנּוּ" (ירמיהו יז, ט).

ברם, לפנינו בעל שהוא שבחר לנטוש את אשתו, ובמשך כעשור לא התעניין בה.

דיבורים על אפשרות חזרה לשלום-בית שנשמעו מפיו לאחרונה – על פי אחת העדויות – הם ללא כל ספק "כצפצוף הזרזיר" ופחות מכך. אין ברדעת שיאמין כי בעל שנטש את אשתו בשעתה הקשה סבור באמת כי יש סיכוי לשלום-בית. אין גם מי שיאמין כי בעל זה שנטש את אשתו הנכה ואת חובתו לסעוד אותה, בעת שאולי היה מקום לתקווה שדרכה לקנן בלב אוהב כי עם הזמן והטיפול הרפואי תחזור זו לבריאות מלאה, שינה לפתע את טעמו, ודווקא עתה, כשברור לכול כי מה שלא קרה בעשר שנים לא יקרה עוד ועל אישה זו נגזרה הנכות עד אחרון ימיה, משתוקק הוא באמת ובתמים לשוב ולחיות עמה בשלום-בית.

היש פתי שיאמין בכנותם של דיבורים ממין זה?

יודע הוא, הבעל, היטב את העובדות: הוא שנטש את אשתו ולא להיפך, אין הוא גם יכול לגלגל לפתחה את האשמה ולומר כי מעשיה הביאוהו לנהוג כך, שהרי גלוי וידוע לפניו שהאירוע המוחי הוא שגרם להישארותה שלה בארץ, בה ננטשה על ידו. גם טענות אחרות בדבר התנהגותה של אשתו במשך חייהם המשותפים לא נטענו על ידיו מעולם, מכאן שלא בתאוות נקם של הבעל עסקינן.

19. לו היה המאבק על רכוש – אף כי גם טענה כזו לא נשמעה מפיו של הבעל עצמו מעולם, אף לא מפני כתבו – הלוא זה מכבר נכנעה האישה במאבק זה ללא תנאי והסכימה להשיב את אף את תכשיטיה אם רק תקבל את הגט. זאת מלבד הקושי להבין מאבק רכושני בין בנו של איל-הון לאישה נכה חסרת כול וכת למשפחה דלת אמצעים וקשת יום. ברי כי אם מועלות טענות רכושיות במאבק ממין זה אין הן אלא חיפוי וכסות עיניים.

כך גם ביחס לסוגיית המזונות – אמנם הללו כבר הוכרעו, אך בפועל אינם משולמים והאישה כבר נואשה מהם ואינה תובעת דבר.

אשר לסוגיית הילדים – גם כאן התקשינו ועודנו מתקשים להבין את הפרדוקס הכפול ואף המשולש: מחד גיסא עלו טענות, בעבר – במכתב המיוחס לבעל וכיום – בדיונים, שעל פיהן חפץ הבעל לראות את הילדים המשותפים, מאידך גיסא – נמנע הוא משך שנים מלבקרם בארץ; מחד גיסא מוצגת ההימנעות מביקור הילדים בארץ כתוצאה של חשש מעיכוב יציאה שהוא עצמו תוצאה של סרבנות הגט, מאידך גיסא מוצג עניין ראיית הילדים כסיבה לסרבנות זו; מחד גיסא מעלים הדוברים בשם הבעל או בשם עצמם את הדרישה להגעת הילדים לביקורים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בארה"ב, מאידך גיסא, כשמוצע מתן גט במקביל להתחייבות כי אכן יגיעו הילדים לביקורים כאלה, התחייבות שתגובה בערבויות נכבדות, ולאחר שהאישה הביעה הסכמתה לכך – לא בלי התחבטויות ושכנועים רבים – אין הדבר מבשיל לכדי הסכמה למתן הגט.

20. אכן, זה מכבר עלתה הטענה שפתרון החידה מצוי בידי הורי הבעל וליתר דיוק נטען לא שפתרון החידה מצוי בידיהם אלא שהם הם פתרון החידה: לא הבעל הוא המעגן האמתי אלא הוריו ובעיקר אביו.

דא עקא, הדברים היו בגדר טענה שטרם הוכחה. יתר על כן, לא היה בהם מענה לכלל השאלות: מדוע יחפצו ההורים עצמם בעיגונה של כלתם, הכרוך לכאורה בפועל גם בעיגונו של בנם? האם הם סבורים שיש סיכוי לשלום-בית?! האם הם, העשירים כקורח – כפי שעולה אף מעדויותיהם שלהם, זקוקים לגט כאמצעי במאבק כספי או רכושי בכלתם?! האם הם, שלא העלו טענות בדבר רצון שלהם לראות את הילדים – וכפי שהתברר כעת בדיונים אכן לא רצו בכך, התנגדו לגט משום רצון כזה?!

21. לשם כך נועד ההליך המתקיים בפנינו בחודשים האחרונים וביתר שאת בסבב הדיונים האחרון. לשם כך זומנו ההורים כעדים מחד גיסא וכנתבעים מאידך גיסא ולשם כך הוזקקו גם לעכב את יציאתם מן הארץ.

הבירור הושלם, התעלומה נפתרה:

22. אכן, לאחר העדויות והראיות אין ספק כי לא הבעל הוא המעגן האמתי אלא הוריו וליתר דיוק אביו. הבעל-הבן ביד אביו הוא "כחמר ביד היוצר" (ירמיהו יח, ו ועל פיו בפיוט לליל יום כיפור, מחבר – לא ידוע) ואולי מתאים יותר בענייננו הביטוי שבהמשך פיוט זה "כהגה ביד המלח, ברצותו אוחז וברצותו שלח" וכפי שמפרש "המטה לוי" בפירושו הנדפס ברבים מהמחזורים ליום כיפור: "כהגה – כעוגן שמעגנים בו הספינה". אוחז אבי הבעל כבעל כעוגן שמעגנים בו הספינה – את ספינת חייה של כלתו אשת הבן, ברצותו אוחז וברצותו ישלח האוחז את העוגן ואזי ישלח גם בנו – המעגן את אשתו.

זה מכבר חשבה ספינה זו להישבר, משבריים כבר עברו עליה בחוליה וסערות איימו להטביעה. האם תעלה על שרטון העגינות בחותרה כעת לחוף מבטחים? האם תקוותה להגיע אליו תתנפץ אל סלעי אכזריותם של מעגניה?

משהתברר לנו מי הוא המעגן, יש פתח תקווה כי לא כך יהיה.

בהגה – עוגן אוחז כאמור האב.

כבר לפני עשור אין הבעל משתתף כלל בפגישות העוסקות במימון הטיפול הרפואי באשתו, בתמיכה בה ובילדיו, במקום גידולם ואף בשאלת גירושיהם שלו ושל אשתו. זאת פשוט משום שהוא "לא רלוונטי" לדיון. מי שנוכח ומנהל את המו"מ הוא אביו.

מי שמדבר עם האב בסוגיות אלה יכול שלא לחוש כלל כי לא עם הבעל עצמו הוא מדבר, "כל הסגנון היה כאילו אני מדבר עם הבעל".

23. הדברים תואמים גם את העדויות שלפיהן גם על דרך כלל מנהל האב את ענייני בנו ומחליט עבורו ובמקומו, בהוראתו נוטש הבן מקום עבודה שאינו מכובד לטעמו ועובר לעבוד אצל אביו גם אם בתחום ה"מכובד" של פיקוח על פינוי האשפה; בהוראתו, הוא אף מכבד את תפקידו זה בלבישת עניבה לצווארו – קשה שלא להעיר, אולי סמל היא עניבה זו ללפיתת האב בצוואר הבן והכלה, מטאפורית כמובן. ענייני ביטוח רפואי של אשת הבן – תשלום או חתימה – לא ייעשו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על ידו ללא פקודת האב; זה הכלל: כל החלטה גדולה כקטנה טעונה היוועצות עמו ואת אישורו.

24. לא העדויות והמסמכים לבדם הם המביאים למסקנה זו אף כי די בהם, הדברים קיבלו ומקבלים חיזוקים נוספים:

לא לחינם ידע בא כוחם הקודם של ההורים, שאינו מייצג ולא ייצג מעולם את הבן – המעגן, לומר לבית הדין כבר בדיון שהתקיים בכ"ד בתשרי תשע"ו (7.10.2015) כי האישה, כלתם של ההורים "תישאר עגונה עוד הרבה שנים" (שורה 8 לפרוטוקול הדיון השני שהתקיים ביום 7.10.15).

לא לחינם ממשיך האב לתמוך בבנו, להעסיקו ולא רק העסקה כעובד גרידא המקבל שכר חלף עבודתו, אלא לעשות זאת אף כשעבודת הבן בלתי יעילה ושכרו מוגדר על ידי האב עצמו כ"צדקה" (שורות 1224-1226 לפרוטוקול הדיון מיום 29.2).

זאת אף בלי להביא בחשבון את העדות לפיה – שלא כדברי האב – חי הבן כיום "בבית יפה עם ברכה" כשאינן חולק שלו עצמו אין יכולת לממן מגורים בבית כזה.

25. האב חשף בלי משים את עמדתו לפיה "אם נכד לא מתנהג כמו נכד ואם בן לא מתנהג כמו בן אז האב או הסב לא צריך להתכופף כדי שייעשו לו טובה. כך אני מבין" (שורות 96-97 לפרוטוקול מיום 1.3) עמדה הגורסת כדעת רבי יהודה "בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים – אתם קרויים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים – אין אתם קרויים בנים" (קידושין לו ע"א) והעומדת בניגוד למצג השווה שניסה להציג כאילו תמיכתו בבנו בבחינת "כרחם אב על בנים" וכדעת רבי מאיר הגורס "בין כך ובין כך קרויים בנים" (שם) אף שהבן – בן סורר ומורה הוא שאיננו שומע בקול אביו ובקול אמו והמתעלם בבוטות גם בחודשים האחרונים ממצוקתם בשל עיכובם בארץ בגינו.

מסתבר אם כן שהבן הנתמך הסמוך על שולחנו הגדול – ה"מאוד גדול" של האב (שורה 1310 לפרוטוקול מיום 29.2), שמסרב לתת גט לאשתו הנכה והעגונה אכן "מתנהג כמו בן" כלשון אביו או "נוהג מנהג בנים" בלשון התלמוד המצוטטת לעיל והדומה להפליא ללשון האב. אכן הצדק עם האם שאמרה כי הבן מכבד את הוריו...

26. ההורים הנדיבים כלפי הבן מתנכרים ומתאכזרים לכלתם הנכה – אשתו ולנכדיהם – ילדיו, מזלזלים במצוקתם ובמחסורם, מתעלמים מהנכות ומהעגנות ו"אולי" לא מתעלמים בלבד אלא אף מרוצים מהמצב, לפחות בהקשר לעגינות, שבה הם "תומכים" ברוחב יד.

אין ספק כי ההורים "מסייעים לדבר עברה". גרסתם לפיה ביקשו מבנם לתת גט לאשתו הוזמה והוכחה בעליל.

27. לגבי האב התברר כי הוא "העומד מצד החתן" במונח הרחב ביותר של הביטוי, לא זו בלבד שכשפוגשים בו הוא הדובר ו"בגוף ראשון" אלא אף כשאין הרב גמליאל פוגש בו ומשאיר "כרטיס ביקור" המועבר אליו אין הוא מעלה על דעתו להעביר את הכרטיס ל"כתובת" הנכונה – לבן, ולא בכדי – אכן הוא הוא ה"כתובת" הנכונה. גם האדמו"ר מבקש ממנו "שאני אגיד לבן שלי לתת את הגט" והוא שמסרב לכך, הוא – האב – אשר אומר תוך השוואה לכך לבן שיחו "מי אתה שתשנה את דעתי!."

האב הוא שמנהל משאים ומתנים – מעלה דרישות בענייני רכוש וילדים ואף יכול כהרף עין לוותר על דרישות – גם דרישות בדבר סכומים נכבדים של מחצית פיצויי הנכות של התובעת, בסך מיליון וחצי דולר. לו היה האב מתפקד רק כמין "עורך-דין" המייצג את בנו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומציג את דרישותיו ותו לא, היעלה על הדעת שהיה יכול לוותר על דרישה מעין זו בלי להיוועץ ב"מרשו"? ! ואף זאת, יש לציין, לא מכוח טענה משפטית שהוטחה בו והביאה אותו למסקנה שאין מנוס מהוויתור, אלא מכוח תגובת בן שיחו הנסער שהזכיר לו את דברי עצמו על עסקה ש"סגר" (הוא, לא בנו!) לאחרונה בסכום של שלושה מיליון דולר ותמה "מה אתה צריך את זה?" אין זאת אלא שאין הוא זקוק להיוועץ בבנו לשם הוויתור – שכן מלכתחילה הדרישות דרישותיו הן. זאת ועוד, הוא גם שניסה להנציח את העיגון באמצעות הסדרת היתר נישואין לבנו.

28. לא "מסייע" בלבד עומד בפנינו אלא "בעל הדבר" עצמו.

דברים אלה אמורים אכן כלפי אבי הבעל – מר [אלמוני].

אשתו – גב' [אלמונית] אף היא ללא ספק תומכת בבנה, גם דבריה לפיהם ביקשה ממנו לתת גט לאשתו נמצאו בלתי אמינים. בעלה גורס כי היא שביקשה ממנו להמשיך ולתמוך בבנו – אף שאין מקום לקבל את הניסיון לגלגל את כל האשמה בנקודה זו עליה, שכן הדברים מנוגדים לכלל התנהלותו של המאשים, לא נוכל להתעלם לגמרי ממנה ולנקות את גב' [אלמונית] מכל אחריות, שכן גם מדבריה עלה שאין היא מתנגדת לתמיכה זו, בלשון המעטה.

עם זאת, תמיכתה שלה בבנה ובמעשיו, עולה כדי סיוע לדבר עברה אך ככל הנראה לא כדי ראייתה כבעל הדבר עצמו, הן משום שלכך לא הובאו ראיות מספיקות והן משום שנוכח הדומיננטיות של בעלה – האב – מר [אלמוני] בכלל ולאור התנהלות הדברים על ידו בפרט מסתבר שהעיגון היה מתקיים אף לולי סיועה של גב' [אלמונית].

29. אין ההורים סבורים כי יש סיכוי לשלום-בית, הילדים-נכדיהם מעניינים אותם גם הם כשלג דאשתקד; הוסבר גם מדוע אין הם ואכן אף לא בנם-הבעל מוטרדים מעיגונו שלו במקביל, שכן ל"עיגון" זה יש פתרון בצורת "היתר מאה רבנים" שיירכש בסכום סמלי של חמשת אלפים דולר.

הדבר המניע אותם גם אינו כסף, אף כי גם זה עלה בתביעותיהם, כפי שהילדים אינם אלא תירוץ.

30. ה"אגו" הוא השחקן הראשי והוא היסוד הנפשי העומד מאחורי העיגון וביזיון פסק הדין. בעינינו חזינו את ה"אגו" של הגביר הגדול המבהיר לבית הדין כי עליו אסור לצעוק, שהרי "ספר תורה של מלך" יש לו; ששולח שליחים לבית הדין להבהיר כי זכאי הוא ליחס מיוחד; שאומר כלאחר יד לאב בית הדין הדין בעניינו "אתה לא יודע מה אתה עושה" (שורה 71 לפרוטוקול הדיון מיום 14.10.15) ו"אם אתה רוצה לדבר כמו שצריך בסדר, אם אתה רוצה לשחק איתי..." (שורה 1299 לפרוטוקול מיום 29.2.16).

מכוחו של אותו "אגו" הבהיר לבית הדין בדיון בג' בטבת תשע"ו (15.12.15), שעה שניסה לצייר עצמו כמי שכן היה מעוניין בגירושיין, כי למרות זאת: "אני לא רוצה להתערב אחרי מה שבית הדין עשה לי" (שורה 113 לפרוטוקול הדיון).

אין "אגו" זה יכול, כנראה, למחול על העלבון של זימון משטרה על ידי הורי כלתו, לפני שנים, עקב התפרצות-השתוללות של הבן בביתם – מעשה שבעקבותיו הבטיח לאבי הכלה, כעדותו של זה: "שהוא לא ייתן שהבת שלי תקבל גט, הוא ידאג שהילדים לא יגדלו אצל האמא, אצל משפחת [ב']".

אפשר שהתווסף לפגיעה זו רצון לנקמה על "עוון נעורים" של התובעת שהעזה להינשא לבנו, שלא לרצונו, כפי ששב ואמר פעמים רבות במהלך הדיונים. אכן אפשר להבין שהגביר-

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המלך לא חפץ ב"סינדרלה" אלא שבמקום שיחפץ "לתקן את המעוות" באמצעות גירושין, העדיף להותיר לה "לאכול את הדייסה שבישלה" ולהישאר עגונה ונשואה לבנו "על הנייר", בעוד הבן עצמו יהיה "מסודר" במחיר חמשת אלפים דולר של היתר מאה הרבנים.

31. דרישות כספיות או דרישות בענייני הילדים שהועלו על ידו, ללא ספק אינן נובעות מצורך של [אלמוני] בכספה או תכשיטיה של התובעת ולא מרצון כן שלו או של בנו לחידוש הקשר עם הילדים-הנכדים. לכסף אינו זקוק ובקשר אינו מעוניין.

העלאת הדרישה לעושיק כספה של התובעת – "כבשת הרש" פשוטו כמשמעו, כסף פיצויים שנועד לאפשר את הישרדותה למרות נכותה, נועדה לשמש תירוץ ולגרום לתובעת או לבית הדין להתיימש מן הגט, או לרפא את ה"אגו" הפצוע באמצעות הכנעתה של התובעת והשפלתה בתמורה לגט.

לכן, כשהבין מתגובת בן שיחו כי דרישתו הכספית יש בה משום פגיעה באותו "אגו" עצמו, בהעמדתו כתאב בצע ה"צריך" את מחצית כספי פיצויי הנכות של כלתו בעוד הוא "סוגר" עסקאות בסכומים כפולים ומכופלים כדבר שהשגרה, ויתר על דרישה זו ואף ביקש מבן שיחו שלא לדבר עליה, אך מאידך גיסא החליט כנראה כי ה"תמורה" – הגט – גם היא לא תינתן.

32. הדרישה לביקורם של הילדים בארה"ב אף היא אינה "לשמה" אלא לשם יצירת החשש בלבה של אמם – התובעת – כי לא ל"ביקור" של הילדים בלבד מכוון חמיה אלא לאיום הישן "הילדים לא יגדלו אצל האמא". שוב – כדי לייאשה מן הגט או כדי להכניעה.

רק כך יכולה דרישה זו לדור בכפיפה אחת עם ההימנעות וחוסר העניין של האב והבן גם יחד לפגוש בילדים בארץ – מה שלא נמנע מהם מעולם.

רק כך אפשר להסביר את כשלוננו של בא כוח ההורים בהבאת "הסכם" המושתת על גירושין בתמורה לקבלת כל התכתיבים והתנאים לרבות התחייבות לנסיעת הילדים לארה"ב שתגובה בערבויות, אף שבעת ששוחח עם ביה"ד בדיון בל' במרחשוון התשע"ו (12.11.15) הביע ב"כ ההורים הסכמה מפורשת למתווה והגדיר אותו כהגון.

ה"הסכם" נכשל כי לא הילדים היו המטרה אלא הנקמה וטעמה של זו ניטל כשדובר על הסכם שיבטיח גם את שוב הילדים ארצה בתום הביקור ויסיר דאגה מלב אמם.

מסתבר כי התנאים והתכתיבים לא היו אלא עלה תאנה ל"אגו" ולנקמה.

ג. מפתרון החידה אל המסקנות

33. עדותו המהימנה של הרב גמליאל מלמדת בבירור ובאופן חד משמעי שגם כשנה לאחר מתן פסק הדין אשר חייב את הבעל במתן גט היה אביו [אלמוני] "בעל הבית" ועמד גם אז בעמדתו המתנגדת לסידור הגט והמתנה את האפשרות לביצועו בתנאים שונים, משונים ומשתנים.

גם אותה שעה הוא מבהיר לרב גמליאל בשיחתם טלפונית כי הוא המחליט ו"מי אתה שתשנה את דעתי?" – אני אשמע או לא, אני ולא בני, "הרבה" אמר לי לומר לבני ולא שמעתי", גם אותה שעה הוא, כמתואר לעיל, בפגישתו עם הרב גמליאל מעלה דרישות כספיות של מאות אלפי דולרים והוא גם שמוותר עליהן בלי הניד עפעף ובלי שיזדקק להיוועץ בבנו-הבעל.

34. ידוע ידעו הורי הבעל על פסק הדין. ההליך הנוכחי התקיים גם הוא כולו על בסיסו וטענה לפיה לא ידעו על קיומו של פסק הדין לא עלתה מעולם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ברי שהפרת ההוראה החוקית נעשתה בידיעה ברורה.

ברי מי הוא העומד מאחורי ההפרה, ברורים גם מניעיו והיסוד הנפשי.

מה שנותר לנו לברר הוא משמעותן ההלכתית והמשפטית של עובדות אלה.

4. התשתית ההלכתית

סיוע לעוברי עברה ולמעלה ממנו

1. כבר מילתנו אמורה כי לטעמנו – לפחות בכל הנוגע למר [אלמוני] – לא מסייע לדבר עברה בלבד עומד בפנינו אלא העבריין גופו ועוד נשוב לכך להלן, אולם תחילה נפתח בשאלת היחס אליו אף לו היה "מסייע" בלבד.

נקדים ונאמר שלא זו בלבד שתמיכה בסרבנות גט אסורה ופסולה ויש בסיס הלכתי להפעלת סנקציות כלפי תומכי הסרבן, אלא שקיימת אף חובה על כל אדם מישראל לא רק שלא לנקוט עמדה שלילית כלפי פסק דין לגירושין ולתמוך בסרבן אלא אף לסייע לאכיפת הפסק.

2. איסור סיוע לדבר עברה נגזר כידוע מציווי התורה: "לפני עור לא תתן מכשל" ועיין בפירוש המשניות לרמב"ם (שביעית פ"ה מ"ו): "ולפני עור לא תתן מכשול... ולפיכך אסור לסייע לעברינים בעשיית העבירות, ולא לגרום למה שיביאם לכך, אלא נעשה בהיפך."

הרי שלא זו בלבד שהסיוע אסור אלא חובה היא – "אלא נעשה בהיפך". כך מבואר גם בדברי התוספות (שבת ג ע"א ד"ה בבא): "ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו דלא עבר משום לפני עור... מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחייב להפרישו מאיסור."

3. אשר לסוגיית סרבנות הגט:

גדולי האחרונים דנו בשאלה אם ומדוע מסורה כפיית גט – היכן שהדין נותן לכוף – לבית דין בלבד ולא לכל אדם מישראל (עיין כנסת-הגדולה אבן העזר סי' קלד הגהות הטור אות לב בשם שו"ת מעשי חייא סימן כד; ערך-לחם למהריק"ש אבן העזר סוף סימן קנד; תומים סימן א ס"ק א וסימן ג ס"ק א; קצות-החושן סימן ג ס"ק א; נתיבות-המשפט סימן ג ביאורים ס"ק א; משובב-נתיבות שם; שו"ת חתם סופר חלק ד סימן נד; שו"ת הלוי בהשגות על שו"ת הגר"ח סימן ב; אמרי בינה דיינים סימן ט; אור שמח ממרים פ"ד ה"ג).

מכל מקום הואיל ויסוד החיוב לגרש הוא ממצוות חכמים כפי שמבואר מדברי הרמב"ם (הלכות גירושין פ"ב ה"כ), כדברי הטור והבית יוסף (אבן העזר סוף סימן קנד), וכפסיקת השולחן ערוך (שם סעיף כא), הרי שלפחות לאחר שהתביעה התבררה וניתן פסק דין, פשוט וברור שיש חובה לכל איש ישראל לסייע לבעל לקיים את המצווה.

סמך לדבר, מתשובת חתם סופר (חושן משפט סימן קעז) שכתב:

"...אי כפיית בית דין בעינן דווקא מומחין... שני מיני מצוות שכופים עליהם הם: א' – חוקים, ב' – משפטים, וקיום חוקים ומצוות כל ישראל ערבים זה בזה ונכנס מי שאינו מוחה ויש בידו למחות בכלל אשר לא יקים את דברי התורה הזאת... לאו דווקא בית דין אלא כל אדם מישראל קטן וגדול שם הוא אם יש בידו לעשות... דדבר זה מוטל על כל ישראל... וחלק השני להוציא ממוך... ובכלל זה להוציא אשה מיד בעלה... ולפע"ד אחר שכבר פסקו דיינים דין... והוטל עליו מצוות עשה לשמוע אל השופט ולא אבה ונעשה סרבן אז נעשה עבריין על החוק ומצוות שמיעה אל השופט והוטל על כל ישראל..."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

4. אפילו הסובר שבית הדין טעה בפסק הדין ואף אם תלמיד חכם הוא, אסור לו לתמוך ולסייע ביד הבעל דין שהפסיד בדינו ולסכל את קיום פסק הדין, כמבואר בשו"ת הרשב"ש (סימן תנ). וראויים לציון הם דברי הכלבו (סימן קמב): "שחייבים כל ישראל לכוף ולהכריח איש את חברו כדי להעמידו על האמת ועל המשפט ועל חקי הא-לקים ותורתיו", ובהמשך: "ואין לאיש לעזור לקרובו להחליש כוח בית דין ואם עשה כן מה כתיב שם (ויקרא כ, ד) 'ואם העלם יעלימו' וגומר, וכתוב (שם כ, ה) 'ושמתי אני את פני'..." נזכיר גם את דברי ספר חסידים (סימן תרפד) שכתב: "אם יברחו רשעים וחטאים אצלך לחסות בצל כנפיך – אל תהי מגן... לזרעך כי כאשר בא הרשע לעיר אם תוכל למחות בידו אל תתנהו לבוא אל העיר כל שכן בביתך".

בשו"ת חיים ביד (סימן צג) הביא חבל ראשונים ואחרונים, שבית הדין רשאי לנדות את המסייע לעבריין ולעונשו בגופו ובמונו. נזכיר לדוגמה את שהביא משו"ת בנימין זאב (סימן ת): "דראוי עליה ועל עוזריה קללה נמרצת עד אשר תשוב היא וכל עוזריה... וכיוצא בזה לייסר ולהכריז לה ולכל מסייעה ככל עבריין עד אשר תקבלי דין עליה".

5. על פי דין תורה, "מסייע לדבר עברה" נחשב כנוטל חלק בביצועה.

בכל הנוגע לסרבני גט "מילתא דשכיחא" שהסרבנות נשענת על תמיכתם של בני המעגל הקרוב אל הסרבן, שלאחר שניתן צו של בית הדין המורה לו לגרש את אשתו מסייעים על ידו והתנהלות זאת כמוה כסיוע לדבר עברה.

בהקשר שונה לחלוטין אמרה תורה: "ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו, והכרתי אותו ואת כל הזונים אחריו" (ויקרא כ, ה). בתורתכהנים על אתר דרשו: "וכי מה חטאה המשפחה? אלא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכסן, שאין כולה מוכסים; שיש בה ליסטים, שאין כולה ליסטים, מפני שמחפים עליו".

נימוק זה, "מפני שמחפים עליו" תקף במקרים רבים כלפי חוג מקורביו של סרבן הגט.

6. אכן, במקרים רבים, עולה בידי משפחת הסרבן ותומכיו להסוות את סיועם לו בדרכים עקיפות ונסתרות, ועל בית הדין לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו כדי לנסות ולאתר ראיות שיצביעו על מעורבות התומכים בסרבן, קודם שיבוא להטיל כלפיהם סנקציות על לא עוול בכפם.

אמרנו כמה פעמים במהלך הדיונים כי עמדתנו ההלכתית, המוסרית והמשפטית היא שאין לתקן עוול בעוול. על כן לו הגענו למסקנה כי ידם של הורי הבעל אינה במעל לא היינו נוקטים נגדם סנקציה כדי ללחוץ באמצעותה על בנם. אלא שכאמור, לא זו המסקנה שאליה הגענו ואף להיפך, ובעיקר כאמור באשר לאבי הבעל – מר [אלמוני].

במובן זה המקרה שלפנינו הוא חריג בכמות הראיות ובמשקלן הרב, חריגות השלובה גם בחריגות נוספת – ואולי נובעת ממנה – והיא שלפנינו לא "מסייע" גרידא, אלא כפי שמתברר מי ששולט בסרבן ובסרבנות ושלמעשה הוא הוא הסרבן האמתי.

7. בסיס איתן להפעלת סנקציות כלפי סייעניו של סרבן גט, ועל אחת כמה וכמה כלפי השולט בו כבנידוננו מצוי בתוך הדיון ההלכתי על כשרות "גט מעושה". בדברי הרמ"א בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קלד סעיף ד) הובאה המחלוקת אם ומתי תיחשב הפעלת לחץ על קרובי הבעל הסרבן ככפייה על הבעל עצמו, שעשויה לפסול את הגט אם אינה "כדין" ואם ומתי אין בה כדי לפסול את הגט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מחלוקת זו עצמה אינה מענייננו כאן, שכן בענייננו קיים כבר פסק דין חלוט המאפשר אף את כפיית הבעל עצמו לגרש, אולם כשדנים אנו במידת הלגיטימיות של הפעלת סנקציות כלפי סייעניו של הסרבן יש מקום להיזקק לדברי הפוסקים בעניין זה.

עצם הדיון על כפיית גט באמצעות הפעלת לחץ על קרובי המעגן – בלי שיוגבל על ידי הרמ"א או נושאי כלי השולחן ערוך למציאות של דיעבד, שכן לכתחילה "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות, איש בחטאו יומת" – מלמד שאפשרות זו מותרת במקרים מסוימים.

8. ואכן התשב"ץ (חלק א סימן א), שהוא מקור הסברה שכפייה כזו אינה כפיה כתב בתוך הדברים:

"ומעתה נשוב לנדון שלפנינו, ותמה על עצמך: היאך ייקרא זה המגרש אנוס מפני שלא הרשו לאביו לצאת מאותו מקום? חדא שלא עכבוהו עד שיגרש בנו אלא עד שיעמוד לדין ועיכוב זה בדין היה שכן הדין נותן למי שרוצה לעגן בנות ישראל או לגרום עיגונן לעכבו עד שיגישו עצמותיהם לפני הדיינים. ועוד שאפי' היה עיכוב זה שלא כדין לא מיקרי אונס..."

אמנם כאן מדובר על "עיכוב יציאה" עד שיעמוד הבן – המעגן לדין ולא על כפיית הגט עצמו (עליה מדובר בהמשך), אבל אם מותר לעכב את יציאת האב כדי לכוף את הבן לעמוד לדין, לכל הפחות במקרה שלדעת ביה"ד יש קשר בין האב לבין העיגון (וכמו שדקדק התשב"ץ בלשונו: "מי שרוצה לעגן" כלומר הבן-הבעל, "או לגרום עיגון" כלומר האב) וכנידון דידן ממש, אין סברה שלא נוכל לעשות זאת גם לצורך כפיית הגט עצמו (אם וכאשר מצד דיני כפיית גט אין בכך בעיה).

בסיפור המעשה שבדברי התשב"ץ לא נרמז שהייתה לאב אחריות כלשהי על התחלת העיגון אלא שלמעשה הייתה לו יכולת השפעה מסוימת על בנו ודי היה בזה כדי לראות בו גורם עיגון – אם אינו עושה כך, על אחת כמה וכמה בנדון שלפנינו.

9. אף החולקים, שפסלו גט זה מטעם גט מעושה שלא כדין (וסברו שהכפייה על האב כמוה ככפייה על הבן וכפייה הייתה באותו מקרה שלא כדין) כתבו בתוך דבריהם (הובאו בשו"ת הריב"ש החדשות, סימן כח):

".. ותחילה אומר שקרובי האישה עשו כהוגן לבקש מר' יחיאל [=אבי הבעל] ובנו יצחק [המגרש] אחר בית דין יפה של ישראל וכן ראוי לעשות... אח"כ כשעיכבו ר' יחיאל [=שוב, האב!] על ידי עובדי כוכבים מאחר דלא ציית דינא – לא עשו שלא כהוגן אלא שהיה להם לחוש לפסול הגט דהא איתמר התם גט מעושה בישראל כשר ובעכו"ם פסול."

הדברים ברורים: עירובו של האב בעניין והדרישה ממנו לבוא לדין נעשתה כדין, גם עיכובו (שלדעת המשיב דינו ככפייה!) ולא כהבטחת התייצבות גרידא אלא כסנקציה – אין בו שום פסול מההיבט של "אין אדם נתפס על חברו" אלא שלמעשה במקרה זה שבו העיכוב נעשה על ידי גויים סובר המשיב שיש בו פסול של "גט מעושה בעכו"ם."

10. כל זאת כאמור אף במסייע גרידא, אולם בעניין עיגונה של [פלונית] נכונים הדברים שבעתיים, שהרי האב אינו רק סייען לדבר עברה אלא הגורם והאחראי המרכזי. הוא הוא מעגנה האמתי של כלתו והעושה ממנה את חרותה וככזה חובת בית הדין בעניינו היא חובתו הבסיסית של בית דין בישראל – הצלת עשוק מיד עושקו "וכן אמר דוד (תהלים קיט) 'עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעשקי' מכלל שבמניעת המשפט יונח ביד העושקים" (טור חושן משפט הלכות דיינים סימן א).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

5. התשתית המשפטית

א. ההליך לפי פקודת בזיון בית משפט

1. דיני ביזיון בית המשפט, אשר מקורם ומקום היוולדם הוא המשפט המלוכני האנגלי-סאכסי, נועדו לבסס את שליטתו של החוק במדינה ומרותם של בתי המשפט. הרעיון העומד מאחוריהם הוא "כי ביזיון בית-המשפט כמוהו כביזיון המלך עצמו" (רע"א 3888/04 שרבט נ' שרבט, פ"ד נט (4), 49, עמ' 58, וראו ע"פ 126/62 דיסנצ'יק נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יז 169, עמ' 179). אמנם שמו של ההליך נשמר במקורו עד היום – "ביזיון בית המשפט", אלא במהותו, כיום על-כל-פנים, אין הוא בא להגן על כבודו של בית המשפט מפני ביזויו, אלא הוא ממוקד מטרה לכפות ציות על אדם המפר צו חוקי של בית המשפט. לימים, עם קום המדינה, אימץ המחוקק הישראלי את פקודת בזיון בית המשפט האנגלית משנת 1929, על שמה וסעיפיה. עם הזמן בוטלו ממנה כמה סעיפים ונערכו בה שינויים, עד למתכונתה כפי שהיא קבוע כיום (ראו מ' קשת, ביזיון בית-משפט, הוצאת לשכת עורכי הדין, תל-אביב 2002, עמ' 41-57).

2. הליך מיוחד זה של פקודת בזיון בית המשפט בבסיסו הוא הליך 'אזרחי', אולם בהשלכותיו הוא דומה להליך הפלילי, באשר הוא מטיל סנקציה עונשית בגין מעשיו של האדם או הימנעותו ממעשים. כפי שתוארה זאת השופטת, כתוארה אז, ע' ארבל ברע"א 3888/04 שרבט נ' שרבט, פ"ד נט (4) 49 (2004):

בית-משפט זה, בשורה ארוכה של פסקי-דין, ראה בהליך לפי סעיף 6 לפקודה הליך המצוי בתחום הדמדומים שבין הליך אזרחי "רגיל" להליך פלילי. ההליך נושא אופי מיוחד, באשר אינו מטיל אחריות פלילית, אך הוא גם אינו הליך אזרחי "טהור" כמובנו הרגיל. אין הוא עונשי במהותו, ומטרתו העיקרית להביא לאכיפת ההחלטה השיפוטית במבט צופה עתיד. הסנקציה בהליך זה היא סנקציה של כפייה.

(וראו גם רע"פ 7148/98 עזרא נ' זלזניאק פ"ד נג (3) 337; ע"פ 1160/98 שיז"פ שיווק יזום פרויקטים לבניה בע"מ נ' יעקב אשכנזי, נד (1) 230).

3. הליך זה של פקודת ביזיון בית המשפט נדרש לא רק עבור הצדדים הפונים אל בית המשפט ואשר לטובתם ולהגנת הוצאו החלטות, אלא הוא חשוב גם לטובתה והגנתה של החברה בכלל, באופן רחב מעבר למקרה הספציפי הנדון לפני בית המשפט. כפי שהמשיכה והבהירה השופטת ארבל באותו פסק דין (רע"א 3888/04):

הסדר הציבורי מחייב שפסקי-דין יקוימו, ושהאינטרס הציבורי הוא שהציבור ידע שפסקי-הדין מבוצעים הלכה למעשה, ושההליכים שקוימו בפני בית-המשפט לא התנהלו לשווא... למרות הזהירות והאיפוק בהפעלת מנגנון הביזיון על-ידי בית-המשפט מיהותו של ההליך השיפוטי, חשיבותו וכבודו מחייבים קיום החלטות וצווים שיפוטיים. יפים לעניין זה דברים שנאמרו בשעתם על-ידי השופט (כתוארו אז) זוסמן בהקשר אחר: "...משטר חפשי ודמוקרטי זכאי לשמור על טהרת הדיון המשפטי שאם לא יעשה כן יהיו חופש והפקרות שמות נרדפים" (ע"פ 126/62 הנ"ל [6], בעמ' 179).

4. ההבדל המרכזי שבין ההליך שבפקודת ביזיון בית המשפט לבין ההליך הפלילי, למשל זה הדומה לו – של 'הפרת הוראה חוקית' המצוי בסעיף 287 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, הוא שהליך פקודת בזיון בת המשפט הוא צופה אל העתיד. לא מבקש להעניש על העבר אלא בא במטרה לכפות התנהגות בעתיד. "הלכה פסוקה היא, כי ההליכים על-פי פקודת ביזיון בית-המשפט נושאים בעיקרם אופי אכיפתי – אזרחי ולא עונשי – פלילי" (ע"פ 5177/03 שמואל מור נ' 35

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דנציגר-משק פרחים "דן", דלהלן), וכפי שהגדיר זאת השופט, כתוארו אז, א' ברק בע"א 371/78 מוניות הדר לוד בע"מ נ' אמיל ביטון (1980):

מטרתה של הוראה זו להביא לידי כך כי צווי בית המשפט יבוצעו, ויוצאו מן הכוח אל הפועל (ע"א 422/77 בתיה בן ארי נגד שרה שפירא, פ"ד לב (2) 309). הסנקציה המוטלת על-פיו, מטרתה לשמש אמצעי כפייה שיש בו כדי לאכוף ביצוע צווי בתי-המשפט בעתיד. מכאן הגישה, כי סעיף 6 לפקודה "צופה פני העתיד", והוא בא לכפות לעשות מעשה או להימנע מלעשותו "מחר" (ע"פ 6/50 ישראל לויט נגד צבי אנגל, פ"ד ד 459, 468; פ"ע ז 88, בע' 468; ע"פ 300/74, בע' 824).

5. מעובדה זו נגזרים מספר הבדלים נוספים בין הליך זה להליך פלילי רגיל, כגון: מיהו יוזם ההליך – המדינה-החברה' כתובע, או האזרח שלטובתו נתנה ההחלטה; מהו היסוד הנפשי הנדרש – 'כוונה פלילית', או מודעות למעשה ההפרה; מידת הסנקציה שתינקט – כפי הקבוע בחוק, או כדי שתביא את המפר להתנהג המחויבת; מדת ההוכחה הנדרשת וכלפי מי תינקט הסנקציה – כלפי בעל הנתבע בלבד או גם כלפי כל מי שמביא להפרת ההוראה השיפוטית, כפי שיבואר להלן.

6. עם זאת, אין להסיק מכך, כי הסנקציה בגין הפרת צו של ערכאה שיפוטית תוטל רק על מעשי הפרה שיבצע המפר רק בעתיד, אלא: סנקציה זו יכול שתוטל גם בשל הפרה או גרימת הפרה שנעשתה בעבר. אולם, גם ביחס לסנקציה על מעשי העבר, מטרתה בהליך זה אינה ענישתית אלא היא 'צופה פני העתיד', ובאה למנוע את המפר להמשיך ולהפר להבא. זאת, כפי שהכרעת בית המשפט העליון בדעת רוב, בע"פ 5177/03 מור נ' דנציגר – משק פרחים "דן" פ"ד נח (4) 184 (2004), וכדברי הנשיא, כתוארו אז, א' ברק:

לשיטתי, אין מניעה, במקרים המתאימים, להטיל קנס על אתר לנוכח התנהגות המפר עד להטלת הקנס, ובלבד שמטרתו אינה ענישה על התנהגות בעבר, אלא הרתעה כנגד הפרה בעתיד (ראו ס' גולדשטיין "יחסי-הגומלין בין דרכי אכיפת הוראות לא-כספיות של בתי-משפט – עקרון הדרך החמורה פחות" [13], בעמ' 178; כן ראו את דברי הלורד Wilberforce בפרשת *Heatons Transport Ltd v. TGWU (1972) [9]*, at p. 117).

הנשיא ברק ממשיך ומסיבר את הטעם שבצורך לאפשר הטלת סנקציות בגין בזיון בית המשפט גם על מעשה העבר, מתוך ניתוח המצב שעלול להיות אילולי יהיה כך:

העובדה כי מפר צו בית-משפט ידע כי אין להטיל עליו סנקציה מידית, תפגע קשות בהיותו של כלי הביזיון מרתיע ותפגע באפקטיביות האכיפתית שלו. היא יכולה לעודד זלזול בצווי בית-המשפט... על רקע זה אין להבין את הליכי הביזיון האזרחי כמי שנוגעים רק לצדדים המתדיינים, אלא גם לחברה כולה יש אינטרס מהותי ביותר בכיבוד הוראותיו.

עמדה זו הביע השופט ברק עוד קודם לכן, בע"א 24/78 ויטקו כימיקלים בע"מ נ' מעדי סלמאן, פ"ד לג (3) 101 (1979), בכותבו:

כשלעצמי, נראה לי שאם הומרה צו בעבר, והוא ניתן להמריה על ידי הממרה בעתיד, מן הראוי הוא, בדרך כלל, שבית משפט יעשה שימוש בשיקול דעתו, ויכוף את קיום הצו על הממרה.

השופטת א' חיות, שהצטרפה לעמדה זו באותו פסק דין (ע"פ 5177/03) הוסיפה כי גם לשון סעיף 6 לפקודה "לכוף אדם בקנס או במאסר לציית לכל צו שניתן" סובלת בתוכה גם כפייה בדרך של הטלת סנקציה על מעשה העבר, ומסכמת בדבריה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אכן, הסנקציות הקבועות בסעיף 6 לפקודת בזיון בית המשפט מיועדות לכוף אדם לציית בעתיד לצו בית-המשפט שאותו הפר, אולם מכאן אין נובע כי הקנס והמאסר שנקבעו כאמצעי אכיפה בסעיף 6 הנ"ל צריכים אף הם לצפות פני עתיד במובן זה שאין להטילם אלא אם תתרחש הפרה בעתיד.

7. עם זאת, תנאי הכרחי להטלת סנקציה בגין הפרה שבעבר, הוא שעדיין ישנה עוד אפשרות לקיים את ההוראה השיפוטית גם בעתיד, ומאידך גיסא קיים חשש שהמפר ימשיך בהמרייתו ויפר או יביא להפרת ההוראה גם בעתיד. על כן, "אם קיומו של הצו בעתיד אפשרי מבחינה פיסית ומשפטית, וקיים חשש סביר – לאור ניסיון העבר, או מטעם אחר – כי הצו לא יקוים בעתיד, יש מקום לשימוש בהליכי בזיון בית המשפט כדי לאכוף את קיומו של הצו בעתיד" (ע"פ 519/82 ידידה גרינברג נ' מדינת ישראל, פ"ד לו (2) 187 (1983)).

8. אכן בהטלת סנקציה על מעשה העבר "יש בו אלמנט עונשי" (בש"פ 8213/95 קליף ואח' נ' דראי ואח', דינים עליון, כרך מב 643), אולם אלמנט זה נבלע ומהווה חלק ועזר למטרה העיקרית, שהיא הבאת הממרה לציית בעתיד להוראה השיפוטית. המרכיב העונשי אינו בא אלא כאמצעי למטרה של כפיית הציות, "ליסוד העונשין אפיון משלו. אין הוא בא להעניש. הענישה היא בחירתו של הנענש" (ביזיון בית-משפט, עמ' 246), ועל כן הליך זה הוא אזרחי באופיו (ראה עוד רע"פ 7148/98 עזרא נ' זלזניאק, פ"ד נג (3) 337, עמ' 346; פ"פ 5177/03 מור נ' דנציגר, עמ' 190, וראה גם ביזיון בית-משפט, עמ' 248).

9. אמנם בסעיף 8 לפקודת בזיון בית משפט נקבע כי צו המטיל עונש שניתן על פי "סעיף 6 יהא ניתן לערעור באותם התנאים הנוהגים בערעור על פסק דין פלילי המטיל עונש כיוצא בזה". אולם זאת רק ביחס לאופן ההליך הערעורי שעל 'החלטה' זו, שיהיה בזכות כערעור על פסק דין פלילי, וזה רק כשהחלטה לפי סעיף 6 לפקודה הייתה חיובית, היינו להטיל את הסנקציה העונשית. "כאשר בית המשפט נעתר לבקשה לפי הפקודה, דרך התקיפה היא זו של ערעור פלילי בזכות. לעומת זאת, כאשר הבקשה נדחית נעשית ההשגה על דרך בקשת רשות ערעור כבהליך אזרחי" (כדברי השופט, כתוארו אז, א' גרוניס, בע"פ 4793/05 בתיה נבון נ' מיכל עצמון). אולם, "מתברר אפוא, כי הערעור הפלילי, אין בו כדי להפוך את הביזיון האזרחי לקטגוריה פלילית" (ביזיון בית-משפט, עמ' 245), וכאמור, הוא ביסודו נשאר הליך אזרחי על מרכיביו.

10. כאן המקום להתייחס בקצרה אל טענותיהם של ב"כ הנתבעים, שהזכרנוה לעיל, כי לפי פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 לא ניתן במסגרת הליך זה להעיד את הורי הבעל נגד בנם. כוונתם היא לסעיף 4 לפקודת הראיות, הקובע כי "במשפט פלילי אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו". זאת, בדומה לנאמר בסעיף 3 לפקודה, לפיו "במשפט פלילי אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוגו". טענתם זו אינה נכונה, בראש ובראשונה משום, שכאמור לעיל, אף שהליכי פקודת בזיון בית המשפט קרובים להליכים הפליליים ודומים להם, ביסודם הם אינם "משפט פלילי" אלא הליך "אזרחי". זאת מעבר לעובדה, כפי שצינו לעיל, כי גם אילו היו אלה הליכים פליליים טענתם הייתה לא נכונה, וזאת מכמה סיבות. ראשית, משום שבהליך שלפנינו הבעל המעגן הוא לא הנתבע בהליך בזיון בית המשפט אלא הוריו, ולכן אין ההורים מעידים נגד בנם במסגרת ההליך אלא נחקרים על התנהגותם הם, והשפעתם עליו שלא לתת גט. משום כך אין גם כל מניעה להעיד את התובעת נגדם, שהרי אין היא ביתם אלא כלתם. שנית, גם אם הנתבעים היו מעידים נגד בנם והיה זה הליך פלילי לכל דבר, הרי שסעיף 5 לפקודת הראיות מחריג הגבלה זו, וקובע: "הסייגים שבסעיפים 3 ו-4 לא יחולו במשפט פלילי בשל אחד מאלה... (2) עבירה לפי סעיף 287 לחוק העונשין... לענין הפרת צו שיפוטי אחר לפי כל דין, שענינו הגנת בן זוגו... של המפר, מפניו". ברור שבמקרה זה סירוב הבן לשחרר את אשתו בגט

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פיטורין, הוא עברה לפי סעיף 287 לחוק העונשין הבאה להגן את בת-זוגו של סרבן הגט מפני עיגונה על ידו.

ב. הטלת סנקציה בגין בזיון בית המשפט כלפי צד 'זר'

11. עתה נפנה אל מרכזו וייחודו של המקרה הנדון לפנינו מבחינה משפטית. בפנינו ניצבת סיטואציה קשה וכואבת, אך לדאבונו לב היא עשויה להתרחש גם במצבים דומים נוספים, שבהם חרף עיגון קשה וארוך, אי אפשר להטיל כל סנקציה יעילה על הבעל המעגן, אולם ברור לנו מעל לכל ספק כי המעגן אינו המעוול היחיד. הסרבן עטוף ומגובה במשפחה המחזקת את ידיו ומעודדת אותו בסירובו. מעבר לכך, כפי שהוכח בהליך שלפנינו, הורי סרבן הגט, ובעיקר אביו, הם אלה אשר עומדים מאחורי העגינות, מחזקים את ידיו בדרכים מדרכים שונות, ומנהלים את המשך העגינות. על כן השאלה העומדת לפנינו היא, אם אפשר להטיל סנקציות בגין בזיון בית משפט גם על הורי הבעל המעגן, אף שפורמלית הם אינם 'בעלי הדין' כצדדים למשפט הגירושין שמתנהל בבית הדין הרבני, אלא 'זרים' לו ומהווים צדדים שלישיים.

12. כבר ממבט ראשון על לשון סעיף 6 לפקודה, עולה כי היא אינה מופנית דווקא לבעל הדין שהוא 'צד' להליך המשפטי, אלא כלפי כל 'אדם' – 'לכופ אדם בקנס או במאסר לציית לכל צו שניתן'. בדרך זו הסביר גם השופט, כתוארו אז, "זוסמן בהמ' (ת"א) 306/50 המועצה המקומית נס ציונה נ' ניסן זלצמן ומשה דרובלס, פ"מ ב 466:

בבואנו לדון בסעיף 6 של פקודת ביזיון בית המשפט, אין אנו נתקלים בהוראה המצריכה איזה פירוש שהוא לכאן או לכאן; לשונו ברורה והוא מקנה 'סמכות לכופ אדם בקנס או מאסר לציית לכל צו שניתן'. אין הסעיף מדבר על בעלי הדין בלבד; אין הוא מבדיל בין אדם המפר איסור שהוטל עליו, לבין אדם המורד בסמכות בית המשפט תוך זה שהוא מסייע לבעל-דין לזלזל בו; והמסייע בידי אחד מבזה את בית המשפט לא פחות מבעל הדין עצמו. מכאן נובע הצורך שבתי המשפט יטילו את מרותם גם על אלה העוזרים לאחרים במעשיהם, ואותם יש לכפות לציית באותה המידה שהדבר דרוש נגד בעלי הדין עצמם.

13. החלטתו של השופט זוסמן באותו מקרה בוטלה לאחר מכן על ידי ביהמ"ש העליון, בע"פ 43/50 ניסן זלצמן ואח' נגד המועצה המקומית, נס ציונה, פ"ד ד 671, אך זאת מסיבה אחרת, משום שצו המניעה בוטל על-ידי בית המשפט באותו יום בו הטיל את הקנס. אך לגופו של האפשרות להטיל סנקציה עונשית בגין בזיון בית המשפט, לכך בית המשפט העליון לא התייחס ולא העיר על כך דבר.

מאוחר יותר, קבע בדרך זו גם ביה"ד הארצי לעבודה (לא/4-4 ועד פועלי החברה לכבלים ולחוטי חשמל בישראל בע"מ, ו-18 אח' נגד החברה לכבלים ולחוטי חשמל בישראל בע"מ פ"ד ד 122): "אף נגד אדם שנגדו לא היה מכוון צו בית-הדין שבעטיו באים ליתן צו אכיפה."

14. בעקבות דבריו אלה של השופט זוסמן המשיך השופט, כתוארו אז, א' ברק בע"א 371/78 מוניות הדר לוד בע"מ נ' אמיל ביטון (1980), ואף הוא דייק כך מלשונו של סעיף 6 וכתב:

סעיף 6 לפקודה מעניק לבית-המשפט כוח לכופ ציות לצו. המקרה הרגיל לשימוש בכוח זה הוא באכיפת הצו על מי שהוא צד לו. אך נראה לי, כמו לשופט זוסמן בהמ' 306/50, כי על-פי לשונות, אין סעיף 6 מצומצם למקרה זה בלבד. ציות לצו ניתן לכופ גם בנקיטת אמצעים כלפי אדם שאינו החייב על-פי הצו, אך שמעשיו או מחדליו הם המביאים להפרת הצו. צו המופנה כלפי פלוני, רק פלוני יכול לקיימו, אך אלמוני יכל להביא לידי כך

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שפלוני לא יקיים את הצו. נקיטת אמצעים כלפי אלמוני נעשית, על כן, לא כדי להביא אותו לידי קיום הצו – שהרי הצו אינו מכוון כלפיו – אלא כדי להביא את פלוני לידי קיום הצו. על כן, נקיטת אמצעים כלפי אלמוני היא במסגרת הכוח הניתן לבית-המשפט "to enforce by fine or imprisonment" (ההדגשות אינן במקור). *obedience to any order*.

לתוצאה זו מגיע השופט אהרון ברק אף מתכליתו של החוק:

ממגמה חקיקתית זו מתבקשת המסקנה כי אף בזיון על-ידי "זר" עשוי להיכלל, במקרים מתאימים, במסגרת סעיף 6 לפקודה... למשל, במקום שהתנהגותו של הזר בעבר מעידה כי הוא עשוי לחזור עליה אף בעתיד, ובכך הוא יביא לידי אי קיום הצו השיפוטי על-ידי החיי בו בעתיד, כי אז יש מקום לפעול נגד הזר באמצעים הקבועים בסעיף 6 לפקודה, שכן מטרת הפעולה אינה הענשה על העבר, אלא כיבוד הצו בעתיד.

לטעמו של השופט ברק הדבר נכון גם מתוך מבט רחב יותר, מעבר לרצון להביא לציות להוראה השיפוטית הספציפית:

אך מעבר לצדדים עצמם, יש בהטלת האחריות על "זר" כדי לשרת את המטרה של כיבוד פסקי-דין והגשמת שלטון החוק. אמת הדבר, הפרת צווים של בתי-המשפט פוגעת באינטרס הפרטי של הצד הזוכה, ולשם מניעת פגיעה זו באה הוראת סעיף 6 לפקודה. אך אי קיומם של צווים שיפוטיים פוגע גם בציבור כולו, במעמדה של הרשות השופטת, ובתשתית החברתית המביאה לכיבוד החוק.

15. מיהו אותו "זר" שאליו החוק מופנה? משיב על כך השופט ברק:

רשימת "הזרים" אינה רשימה סגורה, והיא כוללת בחובה את כל אלה אשר על-פי הפירוש הנכון של הצו השיפוטי נכללים במסגרת אלה אשר התנהגותם תביא לידי המריית צו בית-המשפט בעתיד.

ובניהם הוא כולל גם את ה"מסייעים... כל אלה אשר בפעולותיהם מסייעים לחייב להפר את הצו המכוון כלפיו" (ההדגשות אינן במקור).

16. על דרך זו כתב גם הנשיא בדימוס, א' וינוגרד, בספרו צווי מניעה – חלק כללי, 1993, בעמ' 283:

מהמגמה החקיקתית, שהיא עזרה לצד שזכה לכפות ביצוע הצו, מתבקשת המסקנה כי גם בזיון על-ידי "זר", עשוי להיכלל במקרים מתאימים בגדר סעיף 6. כך כאשר התנהגותו מצביעה על-כך שהוא יחזור ויפר את הצו גם בעתיד... רשימת ה"זרים" אינה רשימה סגורה והיא כוללת בחובה את כל אלה אשר בפירוש נכון של הצו השיפוטי נכללים בין אלה שהתנהגותם תביא לידי המריית צו בית-המשפט בעתיד. כגון: אורגנים של תאגיד שנגדו ניתן צו, על אף שהם אינם צד לצו המניעה, אך פעולתם מביעה לידי כך שהתאגיד מפר את הצו; עובדים של הצד שנגדו ניתן הצו; מסייעים לצד המפר להפר את הצו.

17. הלכה זו לפיה ניתן להשית סנקציות בגין בזיון בית משפט על 'זר' להליך הגורם להפרה, קנתה שביטה בפסיקות ערכאות המשפט השונות, ונעשה בכך שימוש במקרים המתאימים, כגון: דב"ע לא 4/4 ועד פועלי החברה לכבלים נ' החברה לכבלים ולחוטי חשמל בישראל בע"מ; פד"ע ד' 122 ודב"ע נז 18/2 חיים בן ציון נ' הד טק הנדסה בע"מ, עבודה ארצי, כרך כ"ט (2) 375; בש"א (ת"א) 1866/04 בראשי יצחק נ' מסיקה אמיר; בש"א (נצ') 1375/05 א.מ. חטיפי העמק בע"מ נ' משה סבג; ס"ק (ת"א) 13392-01-14 חברת רכבת ישראל בע"מ נ'

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הסתדרות העובדים הכללית החדשה, ועוד. גם בבתי הדין הרבניים נעשה שימוש בכלל זה, ראה: בית דין גדול לערעורים 2769/ס"ג (2003); ובית דין אזורי פ"ת, תיק 1-53-2294 (2004).

18. גם בית המשפט העליון יישם הלכה זו, כמו בע"פ 1613/05 אמיר מסיקה נ' יצחק בראשי (2005), שם דובר בצו שהופנה כלפי אדם ואסר עליו להשתמש בשם העסק הקודם שהיה שותף בו. למרות זאת המשיך העסק לשאת את שם העסק הקודם, וכשנשאל אותו אדם על כך השיב כי אחיו רכש ממנו את העסק וכי הוא זה שמשתמש בשם הקודם. השופט ארבל אישרה כי האח (המשיב מס' 2) בהתנהגותו אכן גרם והביא להפרת הצו, וכי ניתן להשיט עליו משום כך קנס בגין בזיון בית המשפט על ידי צד זר: "בין שני המערערים קרבה משפחתית מדרגה ראשונה ודומה כי המבנה העסקי בו הם פועלים נועד, בין היתר, לעקיפת הצו השיפוטי".

19. מקרה אחר וידוע יותר, היה במה שכונה 'פרשת עמנואל', בג"ץ 1067/08 עמותת "נוער כהלכה" נ' משרד החינוך (2009), אשר גם בו עשה בית המשפט העליון שימוש בהליך בזיון בית המשפט נגד 'צד זר' להליך. במקרה זה, הורי התלמידות אשר נמנעו מלשלוח את בנותיהן אל בית הספר גרמו למעשה להפר את הצו שהופנה כלפי בית הספר והורה לו לפעול באופן שאינו מפלה. בעקבות ההפרה שנבעה עקב הימנעות ההורים משליחת הבנות, קבע בית המשפט: "כי הלכת ע"א 317/78 מוניות הדר לוד בע"מ נ' ביטון, פ"ד לד (4) 232 (1986) חלה אף על ענייננו וכי מכוחה יש לבית משפט זה סמכות להידרש לבקשות הביזיון גם כנגד ההורים" (החלטת בית המשפט מיום 20.6.2010, וראו החלטתו מיום 19.1.10).

ג. המרכיבים הנדרשים להטלת סנקציה בגין בזיון בית המשפט

20. מהי רמת ההוכחה הנדרשת לביסוס התשתית העובדתית, אשר על ביססה קמה עילת בזיון בית המשפט והטלת הסנקציה שבגינה? אמנם בהליך 'אזרחי' אנו עוסקים, אשר ככלל על ההוכחה הנדרשת בו להיות נוטה מעבר "למאזן ההסתברויות", וזאת בשונה ממשפט פלילי הדורש הוכחה ברמה של "מעבר לספק סביר". אולם, מאחר שהליך ביזיון בית המשפט הוא בעל השלכות 'עונשיות', הרי שהליך זה הדומה להליך הפלילי, וממילא על רמת ההוכחות שבו להיות גבוהה יותר מנטייה מועטת "ממאזן ההסתברויות". אם כי ברור שאין צורך להעלות את הדרישה אל הוכחה של "מעבר לספק סביר", כמשפט פלילי של ממש (א' הרנון, ביזיון בית המשפט על ידי אי-ציות, ירושלים תשכ"ה, עמ' 295). כפי שקבעה השופטת, כתוארה אז, ט' שטרסברג בע"פ 2351/95 "מוכי" בירנבאום בע"מ ואח' נ' שמעוני ואח' (1997):

יש לזכור כי מדובר בהליך בעל אוריינטציה פלילית... ואף שרמת ההוכחה הנדרשת לצורך חיוב לפי פקודת בזיון בית המשפט טרם נתבררה בבית-משפט זה, מקובל לחשוב כי היא גבוהה מזו הנדרשת בהליך האזרחי... סביר הוא כי לצורך חיוב לפי הפקודה תידרש רמת הוכחה גבוהה מזו הנדרשת לשם הוצאת צו-מניעה.

21. בהתאם לכך, בע"פ 1613/05 אמיר מסיקה נ' יצחק בראשי, התבססה השופטת ע' ארבל על הוכחה הנמצאת במתחם שבין 'מאזן ההסתברות' לבין הוכחה של 'מעבר לספק סביר', וכתבה כי "יש רגליים לטענה", ששני המערערים ניהלו למעשה את בית העסק בצוותא וכי המערער מס' 2 סייע למערער מס' 1 להפר את צו בית המשפט. עם זאת, ברור כי ככול שהשלכות המריית הוראת הערכאה השיפוטית חמורות יותר ותוצאותיה פוגעניות יותר, ובהתאמה הסנקציה הצפויה להינקט נגד המפר תהיה קשה יותר, כך תעלה ו"תהיה תלויה מידת ההוכחה הדרושה ברצינות נושא העניין" (ע"פ 232/55 היועץ המשפטי נ' גרינוולד, פ"ד יב 2017, עמ' 2063, וראה ביזיון בית-משפט, עמ' 188-190).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

22. בהתייחס למקרה שלפנינו, במכלול כל האמור, עלינו גם להביא בחשבון כי המעשים המיוחסים לנתבעים, של תמיכה ודחיפה לסרבנות הגט של בנם, הם 'מטבעם של דברים' התנהגויות שכמעט בלתי אפשרי יהיה להצביע על הפעולה האסורה עצמה, באופן ישיר וגלוי. האמירה של האב לבנו 'אל תתן את הגט לאשתך', על דרך כלל תאמר בשיחה אישית סגורה בין האב לבנו, ללא עדים וראיות ישירות המתעדות זאת בקולו ובשפתו. נטל הוכחה כזה, הנדרש אולי במסגרת משפט פלילי רגיל, מבחינת הנפגעת מההפרה – האישה העגונה – לרוב הוא נטל שכמעט אין דרך להרימו. לרוב, כל ראייה נסיבתית שתצליח האישה להשיג במקרים מעין אלה להוכחת ההתנהגות האסורה מצד משפחת המעגן, יוכלו תמיד בני המשפחה, בעזרתם של עורכי-דין מוכשרים ומתוחכמים, להציע נגדן טיעונים שונים ומשונים, המסבירים את הראיות כך שיוסטו ממתחם המעשה האסור. אל מול זאת, עומדת ונצבת עובדת פגיעתה האנושה של ההפרה באישה העגונה.

דברים אלה יפים, כפי שכבר אמרנו, גם כלפי מקרים אחרים של עברות שעניינן סיוע ושידול לדבר עברה. על פי רוב אין בעברות אלה "גופות ירויות" ו"אקדחים מעשנים" הנראים לעין אלא לכל היותר סירחונן של הגויות וריחו של העשן עולים באפנו.

23. לאור זאת יש לתת את הדעת, כי במקרה שלפנינו אין מדובר "במעגן הבודד" אלא במעטפת משפחתית קרובה שתומכת ומעודדת על הבעל בסירובו, ומדפנת אותו מפני כל צליל של שכנוע שיגיע אל לבו – "לב האבן", וירטיט אולי את נימי נשמתו הרדומים, כדי שזה יחזור בו מסירובו וישחרר את אשתו האומללה מעגינות עולם. ככול שסיכוייה של האישה להשתחרר מעגינותה קטנים יותר ויותר, אל מול המעטפת נוקשה ומשופעת 'בכוח ובכסף' והתומכת במעשה העיגון, כן גדלה האחריות המוטלת על כתפיו – בית הדין – כערכאה המשפטית היחידה בעולם אשר תוכל אולי להושיעה מעגינות לעולם, שלא להניח ולהזניח כל הראיה היכולה להצטרף ולהצביע על התנהגותם האסורה. מחד גיסא, לאור החשש מפגיעה בחירותם של חפים מפשע, עלינו להקפיד ולהיזהר על ניהול הליך ראיות הוגן ומדוקדק, ומאידך גיסא, לאור החשש מפגיעה אנושה בחירותה ושלומה של האישה, אין לנו את הפריווילגיה 'להחמיר' על עצמנו משימוש בהליך זה מעבר לנדרש.

24. במקרה שלפנינו, כפי שהבאנו לעיל בהרחבה, התמזל מזלה של האישה האומללה, ובסייעתא דשמיא, היא הצליחה להביא מארג של סדרת ראיות, שחלקן נסיבתיות וחלקן מהוות "אקדחים מעשנים" המצביעות יחד בצורה ברורה ומצטרפים לתמונה שלמה, אשר במאזן הסתברות, קרוב להיות "מעבר לכל ספק סביר" כי אבי הבעל הוא אכן זה שעומד מאחורי עיגונה של האישה וסירוב בנו לתת את הגט.

בולט מקרה זה – בהשוואה לדומיו הן באיכות הראיות לחלקם של הנתבעים ובעיקר של הנתבע – מר [אלמוני], בעוול שנעשה לתובעת והן גם במרכזיותו של חלקו בעוול זה, החורג מגבולות הסיוע והשידול גרידא.

25. ביחס ליסוד הנפשי הנדרש והידיעה לקיומה של ההוראה השיפוטית המופרת במסגרת הליך בזיון בית משפט, נדרשת "מודעות בפועל על דבר קיום הצו השיפוטי" (בע"א 371/78 מוניות הדר לוד, פסקה 11). במקרה שלנו, אין ספק בכך, והנתבעים אף אינם מכחישים זאת, כי הם ידעו על קיומו של פסק בית הדין מיום 29.7.14 המחייב את הבעל, בנם, לתת גט לאשתו. בנוסף, במקרה דנן מתקיימת גם דרישת הסף, שביצוע ההוראה השיפוטית לתת גט פיטורין לאשה עדיין רלוונטי ויכול להתקיים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. הסנקציה שיש להטיל במקרה זה

26. אכן ברור, כי "הפעלת הליכי בזיון בית משפט כלפי צד 'זר' פורמלית להליך, היא אינה דבר יום ביומו, כדברי השופטת א' פרוקצ'יה (כתוארה אז) ברע"א 9191/05 גיורא מלר נ' יעל כהן (2010), כי 'ככלל, אין לנקוט הליכי בזיון בית משפט כלפי אדם או גוף שמלכתחילה אינו מחויב על פי הצו'" (ע"א 24/78 ויטקו כימיקלים בע"מ). אולם גם המקרה שנדון לפנינו רחוק מלהיות מקרה שנתקלים בו "דבר יום ביומו". מול עינינו תלוי גורלה של אישה צעירה ואומללה אשר נזנחה על ידי בעלה לפני כעשור, כשהיא נכה השמוטה על כיסא גלגלים. אם לא נצליח לסייע לה עתה, הרי שלנוכח הנוקשות והאטימות הבלתי מתקבלות על הדעת שמפגינים כלפיה בעלה ואביו-הנתבע, לדאבון לב, סביר להניח כי תיגזר עליה – חלילה – עגינות עולם.

27. בבואנו להכריע בסנקציה ההולמת במקרה זה, עלינו לדאוג שהיא תהיה סבירה ומידתית ועם זאת יעילה באופן אשר יביא לתוצאה המבוקשת. "יש לתפור" את הסנקציה בזהירות הראויה בהתחשב בנסיבות שעל הפרק" (ע"פ 5177/03 מור נ' דנציגר). מחד גיסא, חובה עלינו להיות מתונים בהטלת סנקציה אשר עשויה לפגוע באדם המפר, בעיקר כאשר מדובר בפגיעה בחירותו, וכל שכן כשמדובר, כאמור, בצד 'זר' להליך הגירושין שמתנהל בבית הדין. מאידך גיסא, לאור המסקנה הברורה שהגענו אליה, כי לצערנו אין מנוס אחר מהטלת סנקציה כדי להניא את הנתבעים מלגרום לתובעת להיות מעוגנת עד סוף ימיה, הרי שתנאי הכרחי הוא שהסנקציה אכן תהיה יעילה ואפקטיבית. בהטלת סנקציה בגין בזיון בית המשפט, המטרה היא "בראש ובראשונה, שהקנס או המאסר לא יהיו סמליים, אלא יכבירו ויקשו על הסרבן במידה ממשית שיהיה בה כדי לאלץ אותו לציית לצו השיפוט" (ע"פ 8000/98 יצחק מינא עו"ד נ' שמואל זיבנינו, נה (4) 481 (2000), וראה גם א' גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי, 2013, עמ' 711).

28. כאן המקום להקדים ולקבוע, כי בדומה לעמדתנו בהחלטתנו מיום 27.12.2015, בנוגע לכפיית התייצבות לשם מתן עדות מכוח סעיף 4 לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956, הרי שגם ביחס לפקודת בזיון בית משפט אנו סוברים, כי במסגרת הסמכות לכופ אדם "במאסר" לשם ציות לצו השיפוטי, מצויה בכללה זה גם הסמכות לעכב את יציאתו מהארץ. אמנם בסעיף 6 לפקודה מנויים רק "קנס" ו"מאסר", אך ברור כי לפנינו 'חסר' – 'לקונה', אשר לאור תכלית החוק ומטרתו, להשית את הסנקציה המינימאלית היעילה לשם כפיית הציות, יש להשלים ולקבוע כי "בכלל מאתיים מנה". וכפי שמוסמך בתי הדין להגביל את תנועת האדם המפר במסגרת ארבעת קירות של בית הסוהר, כך כל שכן שבסמכותו להקל עמו ולהגביל את תנועתו במסגרת מתחם רחב יותר, עד כי איסור יציאה מהארץ.

29. השלמת 'חסר' זה נכונה לפי חוק יסודות המשפט, תש"ם-1980 ועומדת בתנאי סעיף 8 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. ברור כי סעיף 6 לפקודת בזיון בית המשפט הוא "חוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל", והפגיעה בזכות התנועה של המפר במקרה זה "נועדה לתכלית ראויה" מאין כמוה, וכפי שנראה היא במתחם שבין היותה יעילה להיותה "במידה שאינה עולה על הנדרש. לגבי משמעות המילים בחוק "לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו", בשונה מהביטוי בתחילת הסעיף – "בחוק", שאינו דורשת הסמכה מפורשת – ראה בחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 בסעיפים 3 ו-9 לחוק המבחין ברורות בין "חוק" – חוק של הכנסת או פקודה" דהיינו חקיקה ראשית, לבין "הביטוי 'לפי', לעניין חיקוק פלוני או ביטוי כיוצא בו – משמע גם לפי תקנות שהותקנו מכוחו של החיקוק" דהיינו התקנת חקיקת משנה. כפי שמסיק מכך פרופ' אורן גזל (במאמרו, "פגיעה בזכויות יסוד 'בחוק' או 'לפי חוק'", משפט וממשל ד 381 (1998), עמ' 397): "לפיכך, פעולה המתבצעת מכוח הסמכה שבחקיקה ראשית היא פעולה 'בחוק' ולא רק 'לפי חוק', ולכן פעולה כזו – אם היא פוגעת בזכויות-יסוד – אינה כפופה לדרישת המפורשות" (וראה גם בג"ץ 4491/13 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נ' ממשלת ישראל (2014), פסקה 20).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

30. לאחר בחינה מדוקדקת של חומר הראיות שבתיק ופרוטוקולי הדיונים, הגענו לכלל מסקנה שאין להטיל על הנתבעת גב' [אלמונית] כל סנקציה במסגרת פקודת בזיון בית משפט, וזאת, לאור מעורבותה הפחותה בעיגון כלתה והספק הרב אם יש ביכולתה להשפיע בנדון על בעלה ובנה. על כן יש להסיר ממנה את איסור היציאה מהארץ ולשחררה לדרכה.

31. שונה מכך מסקנתנו לגבי אבי הבעל המעגן, הנתבע מר [אלמוני]. כפי שהוכח, אבי הבעל המעגן מר [אלמוני] הוא העומד באופן מרכזי ואקטיבי מאחורי עיגון כלתו על ידי סרבנות בנו. ברצותו יאריך את עיגונה ואם ירצה יקצרה – ועל כן יש להטיל עליו סנקציה ראויה והולמת.

32. בבחינת הסנקציה הראויה, המידתית והיעילה אשר תוטל על הנתבע, מר [אלמוני], יש לתת את הדעת לכך שהרמה הראשונה והמינורית יחסית של הטלת 'קנס' כסנקציה, להערכתנו צפוי שתהיה בלתי יעילה. הנתבע כנראה היה נכון להשקיע כספים רבים ב"קניית" היתר מאה רבנים לבנו. הוא אף התרברב כי הוא עשיר גדול, ובנשוא "עקרוני" זה, כסף אינו מה שירתיע אותו. הוא תומך ותמך בבנו במשך שנים בכספים רבים, ואף בהליך הנוכחי נראה שהוא נכון להשקיע כספים ומאמצים רבים, במקום להשקיע את מאמציו ואת יכולותיו בהשפעה על בנו שישחרר בגט את אשתו. גם הטלת "עיצוב יציאה מהארץ" לתקופה קצובה, מתברר שיהיה בלתי יעיל. הנתבע עם רעייתו מעוכבים בארץ במסגרת הליכים המתנהלים בבית הדין עוד מהתאריך 29.9.2015, מזה כחמישה וחצי חדשים, ולא נראה שהדבר השפיע עליו כה לתקן את דרכיו. מאידך גיסא, הטלת עיצוב יציאה מהארץ לזמן בלתי מוגבל, עד אשר יאות וימנעו מגרימה להפרת הצו, גובלת כבר במידתה לסנקציה של הטלת מאסר לטווח זמן קצר יותר. לפיכך, ברור כי הסנקציה היעילה וההולמת במקרה זה, אל מול הפגיעה הקשה והמתמשכת בתובעת, היא הטלת מאסר על הנתבע. מבדיקה הפסיקה בנדון ולאחר ששקלנו ובחנו את האפשרויות השונות, הגיע בית הדין לכלל מסקנה כי תקופת המאסר ההולמת והמידתית תהיה מאסר של שלושים יום.

ה. הטלת הוצאות משפט אישיות כנגד בא כוח התובעים

33. טרם חיתום, ניתן את התייחסותנו להתפרצויות הבוטות של ב"כ הנתבעים, עו"ד אליעד שרגא, ולהתבטאויותיו המבזות – החוזרות ונשנות – כלפי בית הדין, אשר מקומן לא יכירן. בית הדין התרה בעו"ד שרגא כמה פעמים, והבהיר לו כי את כל טיעונו וטענותיו יוכל לומר בפני בתי הדין, ובית הדין ישמע את דבריו "בלב פתוח ובנפש חפצה", אך לא בדרך בלתי מכובדת, מבזה ותוך הטלת דופי בבית הדין. במטרה להשרות אווירה נוחה ועניינית בדיונים, מחל בית הדין על כבודו ופתח בתחילת הדיון השני (בתאריך 1.3.2016) בדברי פיוסין ובניסיון להרגיע את רוחות ההתלהמות שהופנו מצדו של עו"ד שרגא. אולם, לאחר שהתנהגות המבזה וההכפשות חזרו ואף הגיעו לשיאים חדשים, הודיע בית הדין לעו"ד שרגא כי "יהיו הוצאות אישיות על ביזוי מתמשך של בית הדין פעם אחר פעם" (שורות 818-822 לפרוטוקול). הוצאות אלה מוטלות לפי תקנה קיט (1) לתקנות הדיון בבתי-הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג, ומכוח סמכותה הטבועה של ערכאת המשפטית, כפי שנקבע פעמים מספר בהלכת בית המשפט העליון (ראה למשל; ע"א 4845/95 ניר נ' מדינת ישראל, פ"ד מט (2) 639, עמ' 647; ע"א 6185/00 חנא נ' מדינת ישראל, פ"ד נו (1) 366; בע"מ 3778/12 עו"ד אירינה גלפנבוים נ' מדינת ישראל, ועוד). עו"ד שרגא, נציין, אף לא טרח להגיש טיעונים והסתייגויות להודעת בית הדין בעניין ההוצאות האישיות.

ברור לנו כי התבטאויות קשות ומבזות מעין אלה לא היה מעז עו"ד שרגא להעלות על דל שפתיו כנגד בית המשפט האזרחי, על ערכאותיו השונות. לדעתנו, עו"ד שרגא עשה זאת במתכוון ומתוך מחשבה מראש בניסיון לקעקע את הלגיטימיות של בית הדין הרבני (אשר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

'התקשה' לבטא את שמו וכינה אותו "האינסטנציה הזו" או "הטריבוטנה הזו". זאת, לפחות, מעת שראה שהעדויות הנשמעות בפני בית הדין מובילות לכיוון שאינו נוח ומתאים ללקוחותיו.

34. ידוע גם יודעים אנו כי עו"ד שרגא יעשה שימוש בהטלת הוצאות אישיות אלו במסגרת הכפשותיו כלפי בית הדין, ואף לא יהסס להיעזר בכך כסיוע לטענותיו נגד בית הדין ובעיקר נגד אב בית הדין, כי היה מוטה וכי גמר בדעתו עוד מתחילה להכריע כנגד הנתבעים ולפגוע בעבודתם הנאמנה של באי כוחם. לא נכחד כי משום כך שקלנו לוותר על הוצאות המשפט, כדי לא לתת סיבה נוספת להלעיז על בית הדין. מכל מקום, לנוכח חומרתן של ההתבטאויות והישנותן נגד בית דין רבני שהוא חלק אינטגרלי ממערכת המשפט הישראלית, הגענו לכלל מסקנה כי לא נכון יהיה להבליג על כך.

אנו מוצאים לנכון להבהיר – באופן שאינו משתמע לשני פנים – כי בית הדין רואה במלאכתם של באי כוח הנתבעים תפקיד חשוב ומועיל, בהצגת עמדתם, הבאת ראיות ועדים מצדם, חקירות נגדיות של עדי התביעה וטיעונים להפרכת טיעוני באות כוח התובעת, וכל זאת כדי לעזור לבית הדין "לעשות משפט" (כללים 2 ו-32 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986). לא על כך אנו מטילים על עו"ד שרגא הוצאות משפט אישיות, אלא על התבטאויותיו הנלוות והניסיונות לקעקע את ההליך המשפטי בבית הדין. ראיה לדבר: על טו"ר מיטלמן, אשר טען אף הוא בנאמנות לטובת לקוחותיו הנתבעים, אך נשמר מהשתלחיות נלוות ממין זה, לא הופנתה ביקורתנו וודאי שלא הוטלו עליו הוצאות משפט.

6. החלטה ומתן הוראות

לאור כל האמור לעיל, בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי הנתבע עומד מאחורי עיגון כלתו-התובעת באמצעות סרבנות בנו שחויב בפסק דין לשחררה בגט. עדיין אין הסיבה לכך ברורה ומובנת עד תום, "עֶקֶב הַלֵּב מְפֹל וְאָנֵשׁ הוּא מִי יִדְעֵנוּ", אך נראה כי פעולותיו נובעות מיצר נקמנות עז, שכרוך כוח וגאווה בלתי נדלים של "עשיר יענה עזות", בצירוף אטימות וקשיות לב.

הנתבעת, גב' [אלמונית] – אף היא ללא ספק בבחינת "מסייע לדבר עברה". אך סיועה זה – במידה שבה הוכח בפנינו – אינו עולה כדי האפשרות להטיל עליה סנקציות על פי החוק. סבורים אנו כי מדין שמים לא תינקה אף היא, אך בבית דין של מטה אין אנו מוצאים מקום להמשיך בהליכים נגדה ולא בלב קל מגיעים אנו למסקנה כי יש לבטל את צו עיכוב היציאה מן הארץ שניתן נגדה.

אשר על כן בית הדין מחליט ומורה כדלהלן:

א. צו עיכוב היציאה מהארץ שניתן כנגד הנתבעת גב' [אלמונית] – יבוטל.

מזכירות בית הדין תפתח תיק "ביטול עיכוב יציאה" בעניינה. צו אופרטיבי יינתן בכפוף להגשת בקשה פורמלית בתיק זה.

ביטול צו עיכוב היציאה יעוכב למשך עשרה ימים מהיום, כדי לאפשר לתובעת, אם תהיה מעוניינת בכך, לערער לבית הדין הגדול על הוראה זו שבהחלטתנו.

ב. על הנתבע מר [אלמוני], אנו מטילים ומצווים, מכוח סעיף 7א לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז-1956 וסעיף 6 לפקודת ביזיון בית המשפט, מאסר למשך שלושים יום.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. אנו מעכבים החלטת מאסר זו למשך עשרה ימים מהיום, עד ליום י"ד אדר ב' תשע"ו (24.3.2016), כדי לאפשר לנתבע, אם יהיה מעוניין בכך, לערער אל בית הדין הרבני הגדול על החלטה זו.

לפיכך, בשלב זה אין אנו נותנים צו אופרטיבי בעניין.

עם תום פרק זמן זה וככל שלא יורו בית הדין הגדול או כבוד נשיאת בית המשפט העליון הוראה אחרת ייתן בית הדין צו מאסר.

במשך תקופה זו ועד לאחר תום 14 יום מסיום תקופת המאסר הנקובה, ימשיך ויהיה בתוקפו צו איסור היציאה מהארץ נגד הנתבע. זאת, כדי לאפשר לתובעת, אם תהיה מעוניינת בכך, לחזור ולבקש מבית הדין לאחר תום תקופת המאסר, להמשיך ולהטיל על הנתבע סנקציות נוספות בגין ביזיון בית משפט, ככל שימשיך במריו.

ד. בית הדין מטיל על עו"ד אליעד שרגא הוצאות משפט אישיות בסך 10,000 ש"ח לטובת המדינה, ומורה למזכירות בית הדין לעדכן בהחלטה זו את המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות.

ה. על מזכירות בית הדין להודיע באופן מידי לנשיאת בית המשפט העליון על החלטה זו.

ו. מותר לפרסם החלטה זו לאחר השמטת שמות הצדדים.

הרב שלמה שטסמן – אב"ד

מצטרף להחלטת כבוד האב"ד.

הרב אייל יוסף

מצטרף להחלטה של כבוד האב"ד. יש עמדי נימוקים הלכתיים נוספים שלא צורפו לפסק הדין מפאת קוצר הזמן.

הרב עידו שחר

הוחלט כאמור לעיל.

ניתן ביום ד' באדר ב' התשע"ו (14/03/2016).

הרב עידו שחר

הרב אייל יוסף

הרב שלמה שטסמן – אב"ד